

Samvirke

NR. 17. 1958

1. OKTOBER

LEG MED ILDEN

Både direkte og i overført betydning er olieproduktionen i Den nære Orient en leg med ilden.

På side 9

• beskæftiger en artikel sig
• med de nærliggende oliepro-
• blemer efter det store skred
• over mod Nasser.

På midtersiderne

• beretter en serie farvebil-
• leder om alarmberedskabet
• i olieraffineriet i Aba-
• dan, verdens største.

**BANKEN
STÅR BAG**

tofterne tomme

Skulle den danske høst af korn og rodfrugter læsses på jernbanevogne, ville togstammen fylde det danske jernbanelinje (inklusive Skagensbanen) – og en halv gang til. Nu er der slet ikke så mange jernbanevogne her i landet, at eksperimentet kan gøres, og tanken nævnes blot for at give et billede af, hvor meget høsten fra de mere end 200.000 danske landbrug fylder. Fire millioner tons kerne, noget mere halm, 25 millioner tons roer foruden bl. a. 6 tons rødbedefrø og 11 tons fodermarvkålsfrø. Sådan omtrent er resultatet af en høst – resultatet af et års slidsomt arbejde.

Det danske landbrug af i dag — et af de vigtigste led i samfundsmaskineriet — kræver store kapitalinvesteringer. Bag disse investeringer står ikke mindst de danske banker.

Landmanden har brug for banken. Her får han råd — og som regel også en håndsrekning. I det hele taget lever banken med i hans daglige liv — både i hverdagen og når opgaver af større økonomisk betydning skal løses.

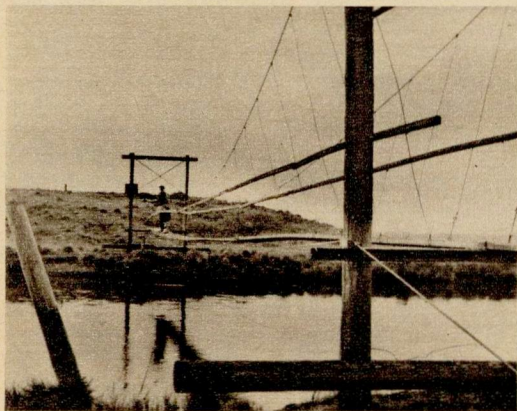
Det er altid godt at have en god bank at tale med.

Erhvervslivet har brug
for gode banker.
Tal med Danmarks
fjerdestørste bank

ANDELSBANKEN

LANDET RUNDT

efterårets melodi

LANDETS ENESTE. Danmarks eneste hængebro fører tværs over Skjern å i nærheden af dens udløb. Den er dog kun beregnet til gående trafik.

BØRNERIG „MOR“. Dette æbletræ er „mor“ til den kendte æblesort Ingrid Marie. Det er ca. 50 år gammelt, står i Flemløse på Fyn, og der arbejdes nu på at få det fredet.

SELVGJORT. Arbejdsmand Carl Olsen (på stigen) og hans kollega Johs. Hansen, Kolding, blev enige om egenhændigt at bygge et hus. 14 dage efter at de havde fået tegningerne, kunne der holdes rejsegilde.

BUMPFRI. Statsbanerne tager nu fat på at lægge skinner på to kilometers længde, hvorved der bliver færre bump. Fra en forsøgsstrækning vises, hvordan disse skinner skrues fast i svellerne med maskine.

STORFANGST.

Hvert efterår indbringes til Skagen og Frederikshavn store mængder tunfisk, taget ude på havet. Derimod har tunen også i år svigtet de indre danske farvande.

OMSVÆRMET

SOLDAT. På den danske marinebase i Grønnedal på Grønland døjer man slem med myggeplagen, der er særlig ondartet i år, og soldaterne må, når de færdes udendørs, beskytte hovedet med moskitonet.

— en drengesko med
slidstyrke i hver eneste fiber

**Slidmand
junior**

Materialet er kraftigt boxcalf med slidstyrke Greyhound Armysåler. Skoen er randsyet og fås i str. 33-42.

Str. 34-36 koster **44,50**

Fås i FOX magasinerne, Stilman og Anva

Det er samarbejde, der skal til

Tøjdebatdagen er noget nyt blandt mange „dage“, men de forbrugere, som f. eks. gennem radioen fulgte dens drøftelser, vil sikkert være enige i, at det er en nyskabelse, der er interesse værd. Det hovedproblem, den tog op, er ialtfald et, der har betydning både for humør og pengepung: Hvordan begrænser man mest muligt de tab og ærgrelser, som opstår, når klædningsstykker og andre tekstilvarer viser sig ikke at have de brugsegenskaber og den modstandskraft i vask og rensning, man med rimelighed kunne forvente, da man købte varen i al dens glans og herlighed.

Selve dette problem er jo ikke nyt for ret mange forbrugere. De allerfleste husmødre ville have nikket genkendende – bittert genkendende – adskillige gange, mens forbrugernes repræsentant, fru Lis Groes, forholdt de tilstedeværende fagfolk fra en række brancher deres synderegister: knapper, der går af, knapper, der knuses, „krympfrit“ tøj, der krymper, farver, der løber ud, sømme, der går op, vildledende reklame, mangelfulde oplysninger o. s. v., o. s. v.

Dog ikke fremsat blot som en anklage, men nok så meget som en appel om samarbejde.

– Det er jo ikke sådan, at der ikke allerede gøres noget, sagde fru Groes. Vi har fået ankenævnen for vaskerier, ankenævnen for renserier, tekstilprovenævnen, f-mærkede vaskerier, varedeklarationsnævnet og Forbrugerrådets kvalitetsmærkeordninger. Det er netop denne baggrund, denne vilje til samarbejde, som har givet os mod på at arrangere denne dag. De fejl og

mangler, der stadig findes, må kunne rettes, blot der udvises lidt god vilje fra alle parter.

Det er så mange penge, der står på spil. Danmarks „nationalformue“ i tekstiler er af størrelsesordenen 10–12 milliarder kr. og blot en enkelt procent sparet nyanskaffelse betyder for nationen over 20 millioner kr. årligt.

NØDVENDIGHEDEN af samarbejde understregedes meget stærkt af den efterfølgende debat. Her talte repræsentanter for både forbrugere, tekstilfabrikanter, importører, detailhandlere, vaskerier, renserier og vaskemiddelfabrikanter, og deres indlæg gav tilhørerne et levende indtryk af, at skyldspørgsmålet er adskilligt mere indviklet, end det tager sig ud, når man står med den misfarvede kjole eller den ødelagte skjorte i hånden. Det kan være, at vaskeridamen har sjusket, eller at manufakturhandleren har snydt en, men i langt de fleste tilfælde er det ikke nær så ligetil.

– Ofte er det simpelthen umuligt at skelne de forædlede stoffer fra de traditionelle og fra de nye fiberstoffer, sagde vaskeriejernes repræsentant, Ib Cetti. Hvis forbrugerne i stigende grad skal benytte de nye stoffer, må de derfor have tydelig anvisning på varens behandling og oplysning om en vares minusser. Men enhver vaskeriejer ved, at forbrugerne er dårligt informeret...

– Vi gør alt, hvad vi kan for at vide god besked og give god besked, sagde manufakturhandleren, Chr. Grøn. Men selv den mest påpasselige lille husmor kan i al sin travlhed have lidt

svært ved at holde styr på de mange anvisninger om vask og strygning og madlavning og gulvbehandling og meget mere. Det bliver let til en lidt uoverskuelig bunke sammen med familiens andre papirer, recepter, kvitteringer o. s. v., og når så tvivlen melder sig – ja, hvis den altså kommer – så er det elendige stykke papir borte...

På samme måde fremhævede de andre brancherepræsentanter deres vanskeligheder og deres krav, som ofte stred mod hinanden. En af talerne, fabrikant Rosenvinge, indrømmede dog ganske klart, at manglende samarbejde og åbenhed mellem forskellige brancher var blandt de årsager, som skabte vanskeligheder. En understregning af tøjdebatdagens mission.

BLANDT de mere konkrete løfter, diskussionen gav, var det mest glædelige utvivlsomt dens varsel om, at de internationale drøftelser om en informativ mærkning af tekstilvarer synes at skulle føre til et resultat.

Det, man tænker sig, er et vævet eller trykt mærke, som fastgjort til varen følger den fra fabrikken, til den som udslettet las havner i forbrugerens kludpose og undervejs giver klar besked om, hvilke behandlinger i vask, rensning og strygning dette bestemte stof kan tåle. Man er så langt fremme, at der foreligger fuldt udarbejdede forslag til et internationalt forståeligt kodesprog for mærkningen og regler for dens anvendelse, og netop i et land som Danmark, der dækker en væsentlig del af sit tekstilforbrug gennem import, er det naturlig-

vis af stor betydning, at der bliver tale om en international ordning.

– Al begyndelse er jo svær, sagde fabrikant J. Schleisner, som redegjorde for dette arbejde, og den internationale, informative mærkning skal sikkert gennem mange fødselsveer, før den bliver en realitet, men selv om den ikke skulle være 100 pct. ideel for alle, så er den dog langt bedre end intet...

Talsmændene for tekstilfabrikanter, manufakturdetailister, renserier og vaskerier gik varmt ind for et sådant system. Renseriejernes repræsentant, direktør Strøm-Tejsen, sagde endda lige ud, at en informativ mærkning var nødvendig, hvis renserierne fortsat skal kunne påtage sig et ansvar overfor de mange nye stoffer, man kan vente frem på markedet i de kommende år.

EN antydning af, at der endnu er vanskeligheder tilbage, fik man også. Fabrikant Rosenvinge fremhævede således, at ringen først ville være helt sluttet, når også vaskemiddelfabrikkerne får deres produkter F-mærket i samarbejde med et neutralt navn og forsyner dem med saglige brugsanvisninger, – formuleret af vask- og tekstilteknikere og ikke „forenklede“ af reklamefolk, der får advarslerne mod forkert brug til ganske at forsvinde. – Den propaganda, der føres for anvendelsen af et vaskemiddel til alle formål – fra opvask til kogevaske – er fra et tekstilmæssigt og sagligt synspunkt forkert, sagde Rosenvinge. Det er en uløselig opgave at konstruere et sådant vaskemiddel. Forsøger man alligevel, kommer forbrugeren i bedste

fald ofte til at betale for ting, der er uskadelige og virkningsløse. I værste fald skades tøjet.

Også vaskemiddelfabrikkernes forsøg på at overgå binanden i hvidhed må forbrugerne betale gennem tøjets kortere levetid. Men hvad skal man iøvrigt med denne store hvidhed? Hvide varer skal være rene – de skal ikke have et lyseblåt eller lyslilla skær. Gid det kunne blive mode med normal hvidhed. Så var et problem løst.

Kravet om F-mærkning af vaskemidlerne var direktør E. J. B. Christensen fra Sæbe- og Par-

fumefabrikantforeningen ikke meget for at slutte sig til. Han mente, at brugsanvisningerne på pakkerne i deres nuværende form var en udmærket vejledning, og at fabrikantens navn måtte være tilstrækkeligt til at give forbrugeren den fornødne garanti.

En anden af debattens deltagere, der udtrykte sine betænkeligheder ved en mere omfattende kvalitetsmærkning var grosserer E. Lund Pedersen, der repræsenterede importørerne af manufakturvarer.

– Man skal ikke kunstigt lave om på de bestående forhold,

sagde han. De har virket meget godt gennem flere generationer. Deklarationsnavn og alt andet af den slags vil blot betyde, at chancen for at gøre fordelagtige indkøb i udlandet går vor næse forbi...

LUTTER enighed havde tøjdebatdagens initiativtagere, Danske Husmødres Forbrugerråd og Statens Husholdningsråd naturligvis heller ikke ventet. Det, man tilstræbte, var at få de interesserede parter på talefod og få snakket ud om en række problemer, og i den henseende

har arrangementet utvivlsomt været tilfredsstillende. Forhåbentlig følges denne tøjdebatdag – som det blev foreslået – op med en tilsvarende konference om et år, så man kan se, hvilke fremskridt der da er sket. Måske bliver det heller ikke til den tid mange almindelige forbrugere, der ligesom renseriejernes repræsentant i år kan møde op i en jakke, der er kemisk rensat 147 gange og stadig ser nydelig ud. Men slet så meget behøver man jo heller ikke at vente sig, for at der skal være tale om et væsentligt fremskridt.

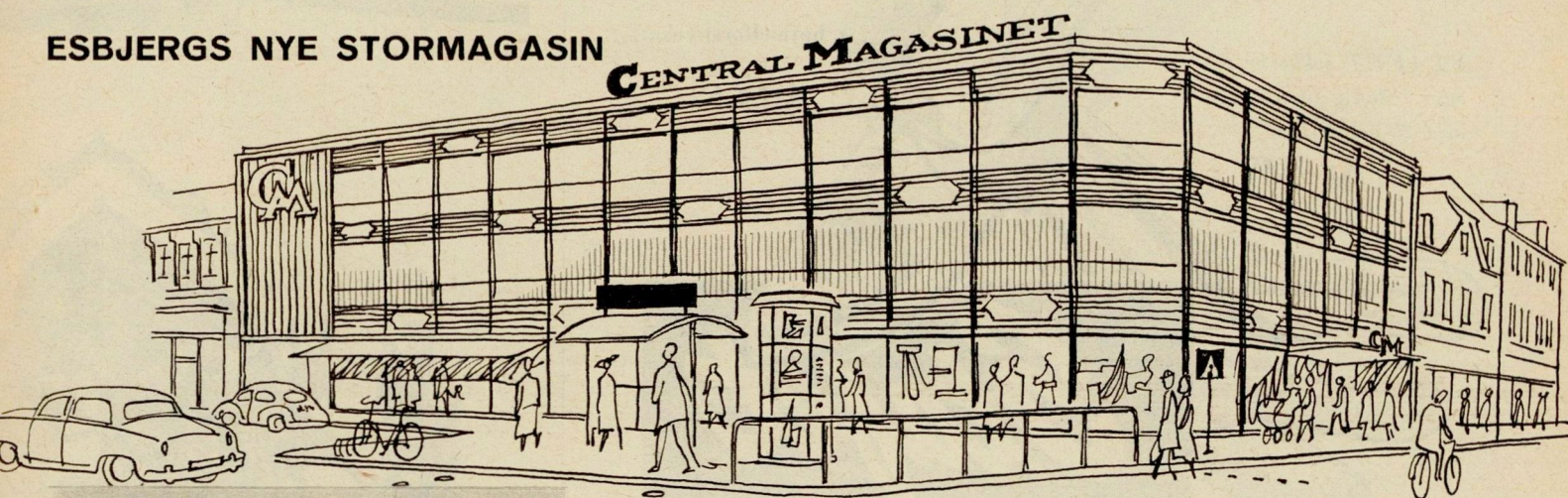

VAREHUSE er også et af de mest aktuelle problemer inden for den svenske brugsforeningsbevægelse, hvis varehusforening står for oprettelsen af varehuse rundt omkring i de større og største svenske byer. For nylig besøgte bestyrelsen og forvaltningsrådet (repræsentantskabet) for den svenske fællesforening de nyeste brugsforeningsvarehuse i Norden, nemlig Domus i Malmø og Anva i København.

Svenske gæster studerer indgående Anvas silketørklæder. Yderst til højre står formanden for den svenske fællesforening KF, direktør Carl Albert Andersson, og yderst til v. forvaltningsrådsmedlem i KF, direktør Gust. E. Andersson. Mellem to forvaltningsrådets medlemmer står i midten direktør Kaj Nielsen, der modtog den svenske delegation i sin egenskab af formand for Magasin Anva.

ESBJERGS NYE STORMAGASIN

Om et par år vil det gadeparti, man ser på det lille billede, antagelig fremtræde, som tegningen viser. Det er den første skitsetegning til det nye stormagasin, FDB vil opføre på hjørnet af Kongensgade og Torvet i Esbjerg, og som bliver en af provincens største forretninger. Om navnet forelå der ingen endelig afgørelse, da dette nummer af Samvirke gik i trykken, og i det hele taget er det naturligvis klart, at detaljerne i det store projekt, som her er antydet i en skitse, nu skal nøje gennearbejdes både af FDBs arkitektafdeling og af de folk, som skal drive det nye stormagasin.

kvalitet og slidstyrke

for meget mere
end prisen...!

SUPER STAFET
er rigtige
mandfolkesokker —
og med 3 måneders
slidgaranti. Sokkerne er
udvendig af spun per-
lon og indvendig af
uld kamgarn, og
de er tå- og
højhælførstærket.

Kr. 8,65

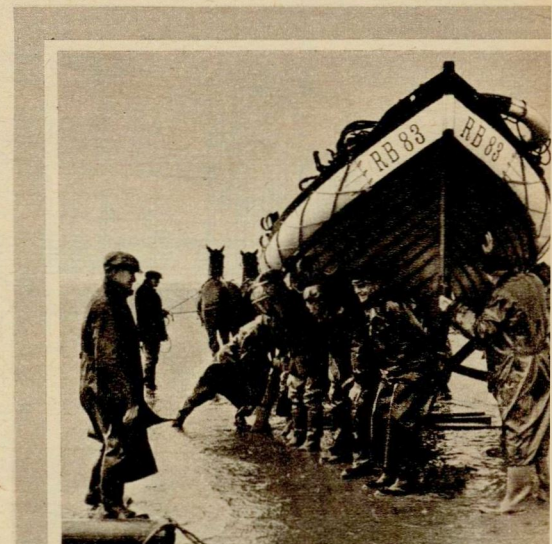
STAFET sokkerne fås
også i dejlig uldkvalitet
med 20 pct. nylon.

Kr. 8,45

Stafet

— en kvalitetsvare fra FDB

Det er drøjt at få den tunge båd løftet af blok og bådfolkene rygs bliver her sat på en svær pri

ØVELSE MED JUVRE

I 28 år har redningsbåden Juvre på Rømø ventet på at komme i brug

En gang hvert kvartal holdes redningsøvelse for at give mandskabet træning og efterprøve materiellet. Det er iøvrigt også på anden måde underkastet stærk kontrol. Der er central inspektion to gange om året, og et rejssende håndværkerhold gennemgår systematisk alle stationer.

„JUVRE“ er en af de 42 redningsbåde, der dag og nat ligger klar ved de danske kyster for med sit redningsmandskab at blive sat i vandet og komme til undsætning, dersom et skib bliver nødstedt.

Medens redningsvirksomheden ved de danske kyster indtil henimod midten af forrige århundrede var tilfældig og af privat form, blev der i 1846 truffet forskellige offentlige foranstaltninger, der resulterede i et organiseret redningsvæsen fra 1852, omfattende såvel båd- som raketstationer.

Siden redningsvæsenet blev organiseret i 1852, har det medvirket ved redning af over 12.600 mennesker, hvoraf de to trediedele er reddet med båd, de øvrige med raketapparat.

Af de 42 redningsbåde, der i dag findes, er 19 robåde og 23 motorbåde, men

netop nu er hele redningsvæsenet under omformning, idet det er hensigten at nedlægge nogle af de mindre stationer og at udbygge de øvrige. Blandt andet skal alle bådene efterhånden motoriseres.

Blandt de stationer, der vil blive nedlagt, er Juvre på Rømø. Den er bystation for Kirkeby, ligeledes på Rømø, men i de 28 år, den har eksisteret, har redningsbåden aldrig været i funktion undtagen ved øvelser. Dette sammen med den modernisering af andre stationer, der er på trapperne, gør, at en nedlæggelse af stationen i Juvre må anses for forsvarlig. Når det engang sker, vil båden „Juvre“ blive solgt til den højstbydende, og redningsvæsenets udskiftede både plejer at være meget efterspurgt, fordi de er af så gennemført kvalitetsarbejde, at de næsten er uforgængelige.

tte heste trækker blokvognen med „Juvre“ til strandkanten, hvorfra bådholdet skubber båden i vandet. Hestene lejer man af landmænd – ialt har redningsvæsenet kontrakt med ejere af 148 spand heste – men det bliver sværere og sværere at skaffe heste, hvorfor man går over til traktorer. Men med al respekt for mekanikken, så ligger det nu sådan, at i sandet er traktoren hestene underlegen!

...og hans ny ANGLIA har et udseende, der klæder ham...

I går kørte jeg med ham i hans nye ANGLIA
for første gang. Jeg kunne ikke undgå at tænke på, hvor

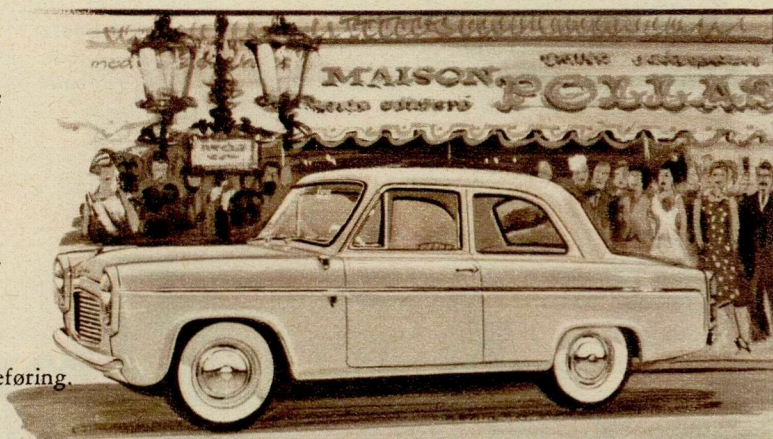
han dog passer godt til den vogn. Den er ikke
pralende, men med sine elegante linier og lækre farver

står den til hans lidt skødesløse elegance, og den
maskuline, lave facon passer så godt til pibe og mandfolk.

Det er også een af grundene til dens imponerende succes.

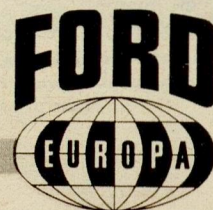
Nogle køber den på grund af dens lynhurtige
acceleration, andre på grund af dens herlige komfort – men for
alle forhøjes glæden over Anglia ved dens raffinerede linieføring.

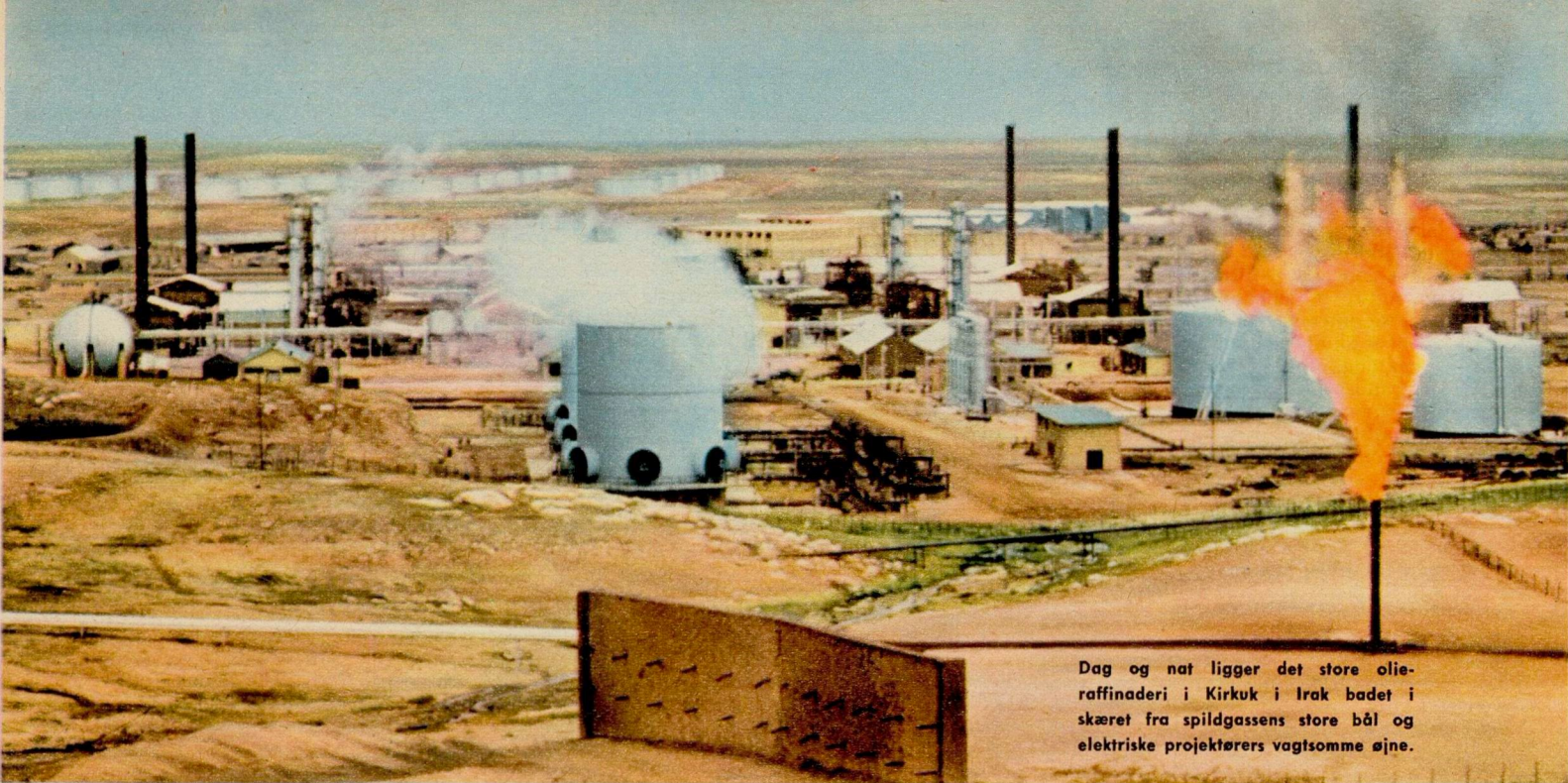
Hele Europa er begejstret!

FORD ANGLIA

Bilen, der kun tales godt om!

Dag og nat ligger det store olie-
raffinaderi i Kirkuk i Irak badet i
skæret fra spildgassens store bål og
elektriske projektorers vagtsomme øjne.

OLIENS FREMTID VOR SKÆBNE

Resolutionen i FN lagde blot en dæmper
på den nærtstående krises akutte symptomer,
det afgørende er nu, om uroen
vil blive afløst af fredelig opbygning
eller af et hasardspil om olien,
som også vil få dybtgående virkninger for os,
skriver redaktør Eggert Nielsen
i denne oversigt over plusser og minusser
i øjeblikkets situation.

PLUDELIG blev de arabiske delegerede på FNs generalforsamling enige, og den ekstraordinære samling af FN, som var imødeset med bange anelser, endte i fryd og gammen med enstemmig tilslutning både fra øst og vest til den foreslåede resolution. Hvem ville have drømt om en så fredelig udgang efter et så nervepirrende oplæg?

Alligevel skal man ikke heraf slutte, at nu er krisen i Den nære Orient overstået, og at vi ikke mere behøver bekymre os derfor. Desværre jo. Hvad der skete i FN var blot symbolet på, at en politisk epoke med svindende vestlig indflydelse var afsluttet, uden at Vesten satte sin prestige fuldstændig overstyr. Det var samtidig indvarslingen af en ny tid med samling om den arabiske enhedstanke. Men hvordan den skal tage form, om det bliver til det gode eller det onde for Den nære Orient – og i den sidste ende for os i Vesteuropa – vides der intet om. Blot så meget er klart, at vor skæbne på det intimeste er knyttet til, hvad der nu skal ske og hvilken indflydelse det vil få – før eller senere – på olieleverancerne fra dette område, som i øjeblikket dækker 80 pct. af Vesteuropas for-

brug – i 1960 sandsynligvis 90 pct.

Resolutionen i FN spillede ikke stort anden rolle end at fungere som lynafleder i tordenvejr. Dens konstruktive indhold er det spinklest mulige. Udover at indskærpe respekt for landenes territoriale integritet og uafhængighed samt en opfordring til FNs generalsekretær om at forhandle sig frem til gunstige vilkår for en tilbagetrækning af de engelske og amerikanske tropper, indeholdt resolutionen kun et forslag om oprettelse af en økonomisk udviklingsorganisation for de arabiske lande.

Det afgørende er: Hvad er forventningerne til en sådan udviklingsorganisation, hvordan fortolkes dens opgaver, og hvor oprigtige er de interesser, der skal bære den.

Det har på ingen måde manglet på udviklingsorganisation i Det nære Østen. Gennem FNs hjælp til underudviklede lande, gennem „Punkt fire“ (det amerikanske hjælpeprogram), gennem olieselskabernes sociale indsats o. s. v., har mange kræfter været i virksomhed for at hjælpe og forbedre – blot kan det siges, at hjælpen har haft en lidt spredt karakter og

Siden de ældste tider har Babylons evige ild været den store gåde for befolkningen i de egne, hvor Irak Petroleum Co. nu dagligt tapper ½ million tønder olie ud af jordens indre. Ovenstående viser en af de evigt brændende sprækker i jorden, dog afdæmpet kendeligt efter at

trænger til at lægges i ræstere baner. Spørgsmålet er nu, hvad araberne venter sig, om de tror at skulle have alt forærende og alle ønsker opfyldt – ja, om de ligefrem vil bruge organisationen som objekt for afpresningsforsøg i større stil.

Sandheden er, at olieindtægterne er mere end tilstrækkelige. Det vigtigste er at give anvisning på oliepengenes anvendelse, tilrettelægge et finansierings- og investeringssystem og placere opgaverne i rigtig rækkefølge.

Men tør man håbe på, at de lande, der „har“, vil være rundhåndede overfor dem der „ikke har“? Kan man nære nogen tiltro til, at de enkelte lande vil indse, at fælles interesser må gå forud for deres særinteresser? I bedste fald må man regne med at skulle overvinde en mur af mistro, vanetænkning, omsvøb, hårdnakket selvhævdelse m. m., inden man når igennem med de selvfølgeligste opgaver. Være vil det blive, hvis araberlandene forestiller sig den kommende udviklingsorganisation som en ny malkeko – og allerværst hvis resolutionen blot skal udfylde et pusterum, inden nye omvæltningsforsøg, inspireret af Nasser, ruller af stabelen.

Alt afhænger af Nassers næste udspil – eller rettere: *hvem* han spiller ud mod *hvem*. Hvad er det vigtigste for ham: at samle styrke til fordel for sin egen personlige ærgerrighed – eller at lade den tjene den arabiske verdens sociale og økonomiske omdannelse? Nu er tidspunktet kommet, da hans hensigter må åbenbare sig. Er han eventyrer eller jesuit?

Hans væsen er så fuld af modsigelser, at det er svært at afgøre. I sig selv er der intet illegitimt i hans bestræbelser for at samle et Stor-Arabien. De arabiske folk har længe nok ageret brikker i et internationalt skakparti, farligt for deres egen eksistens. Flere former for et Stor-Arabien kan tænkes. F. eks. et statsforbund efter det britiske imperiums forbillede, med de deltagende lande knyttet løsere eller fastere til kernen. Der er til- løb hertil i den allerede eksisterende kombination, eftersom Syrien og Ægypten er sammensluttet i en republik, mens Yemen udgør et selvstændigt

land i forhold med de andre og Irak foreløbig har erklæret sig solidarisk med dem. Man kan også tænke sig noget i retning af Amerikas forenede Stater eller Schweiz' kantonsystem. Endelig vil en fuldstændig sammensvejsning ikke være urimelig, eftersom flere af de i øjeblikket bestående arabiske stater er kunstige dannelser, hvis grænser blev trukket for at imødekomme stormagternes ønsker om interesse-sfærer, ikke for at markere nationale skel.

Alt hvad Nasser kan få frivillig tilslutning til indenfor disse muligheder er han i sin gode ret til at arbejde for. Men man har grund til at frygte det værste, når man ser på de metoder, han hidtil har anvendt: indre aggression, hårdkogt propaganda, infiltration og vold. Da han i sin tid nationaliserede Suez-kanalen 12 år før det alligevel skulle være sket, kunne denne handling i selve sit væsen ikke betragtes som så stor en ulykke. Det var metoderne som forfærdede, Hitlers teknik om igen.

Nasser er på en gang idealist og hasardspiller. Hans laster skildres af troværdige observatører som forfængelighed, selvrådighed, mistro, magthunger, dumdristighed, selvovervurdering, hvor- til kommer betydelig taktisk dygtighed, standhaftig fastholden ved engang lagte planer, en mærkelig blanding af tålmodighed og kolerisk temperament og arrogance, samt en god del praleri og udstillen sig selv.

Selv i situationer, hvor han kan takke helt andre kræfter end sine egne for at han er sluppet heldigt ud af en knibe, tager han frækt et sådant lykketræf til indtægt for sin egen prestige.

Overfor alt dette er det næsten ikke til at tro på idealisten i ham. En kendsgerning er det, at han fører et næsten selvfornægtende privatliv, bor beskedent indtil det tarvelige. Man må med kendskab til orientalerens kendte karaktersvagheder beundre, at han ikke lader sig købe, og at han ikke giver efter for overtalelse, smiger og gaver eller økonomiske og militære trusler.

Midt i kampen mod korruptionen i Ægypten, har han intet begæret for sig selv, og rollen som

dictator har han erklæret, at han kun ønskede for at lede Ægypten frem mod politisk frihed og bedre økonomi, indtil demokrati var opnåeligt.

I hans taler kan man finde overbevisende udtryk for, at han føler sig kaldet til at føre Ægyptens fortrykte millioner ud af fattigdommen, nedværdigelsen og elendigheden, men han lægger vægt på at understrege sin egen magtesløshed, hvis han ikke opnår at vække folket op til aktiv medvirken. De vigtigste af de reformer, han har gennemført, bærer tydeligt præg af at være ment som hjælp til selvhjælp.

Naturligvis er hans appetit på olien stor. Det lægger han heller ikke skjul på. Spørgsmålet er blot, om olien skal bruges til udbytning af den vestlige verden eller til stabilisering af produktionskræfterne i araberlandene. Ingen kan have noget mod det sidste. Det foruroligende er, at araberne hides op til at tro, at de udbyttes af olieselskaberne.

Man skal være araber for at kunne begribe den tankegang, som breder sig stærkere og stærkere mellem dem, at alle de olieskabte rigdomme og kapitalanlæg er blevet til for deres skyld, og at de har hals- og håndsret over dem. Tilfældigvis findes olien i de ørkener, hvor de hører hjemme, men det er ikke dem, der har fundet den, de har ikke fjerneste andel i udviklingen af det vældige energibehov, som betinger oliens afsætning, og de har ikke bidraget med hverken idé eller kapital til opbygning af det vældige apparat, som henter olien ud af jorden.

Dermed være ikke sagt, at olieselskaberne er udenfor kritik. Alt for sent opdagede de, at de ved siden af omsorgen for deres egne interesser også havde forpligtelsen til at skabe en bedre tilværelse for de mennesker, som de slog sig ned imellem – og det gør man ikke bare med penge.

Som bekendt hviler de sidste års koncessionspraksis på en fifty-fifty basis, således at forstå, at producentorganisation og værtsnation – stort set – deler indtægterne på røliolen, når produktionsomkostningerne er trukket fra.

Men hvordan kan man vide, hvad prisen på

PLUSSE OG MINUSSE

MED OLIE

Skarpest er skellet mellem dem, der „har“, og dem, der „ikke har“, men selv i forholdet mellem de begunstigede er nuancerne store. Disse er i rækkefølge efter deres produktion **Kuwait, Saudi-Arabien, Iran, Irak** og i mindre målestok **Qatar** og **Bahrain**.

KUWAIT er særlig begunstiget, fordi dette land, lidt mindre end Jylland og med en befolkning på knap en kvart million, besidder mere end en femtedel af verdens kendte oliereserver. Koncessionsindtægten på olie var i 1955 ca. 280 mill. dollars (ca. 2 milliarder d. kr.), og bortset fra den trediedel, der skønnes at gå til den regerende familie, ødsles størstedelen af resten på offentlige arbejder (veje, skoler etc.) ud over al rimelig målestok. Styret er rent patriarkalsk, men farligt undermineret af mange Nasser-tilhængere, som fra andre arabiske stater har fået indpas som følge af mangelen på kvalificeret arbejdskraft.

SAUDI-ARABIEN er vel nok et par hundrede gange så stort som Kuwait, men det meste er ørken og tæller ikke så meget. Befolkningen tæller næppe mere end 4½ million – ingen ved det nøjagtigt. I den østlige del, lige op til Kuwait findes oliereserver næsten lige så store som naboens, og i 1955 var oliepengene 260 mill. dollars. Men befolkningen får kun de smuler, der falder fra de riges bord. Den eneste offentlige investering af

betydning går til militæret. Den kongelige familie gør sig til gode med resten. Alligevel er det ikke nok til at tilfredsstille det despotiske styres forargelige ødslen, og fra USA er stillet store ekstra summer til rådighed.

IRAKS landområde er 30 gange så stort som Kuwaits og befolkningen tæller 5,1 million, oliereserverne bedømmes til godt 10 pct. af verdenstotalen, og olieindtægterne var i 1955 191,4 mill. dollars. I modsætning til de førnævnte lande, er der virkelig noget at bruge pengene til, men det er udtømmende beskrevet i en forudgående artikel.

IRAN. Med sin 16 mill. befolkning og et landområde på tre fjerdedele af Saudi-Arabiens (men betydeligt mere udviklingstjenligt), kan Iran (Persien) ikke siges at være slet så begunstiget som naboerne. Olieindtægterne er nok betydelige (godt 150 mill. dollars i 1955/56), men der er også meget at bruge dem til, og selv om pengene er under parlamentarisk kontrol, kan de ikke udnyttes fuldt ud til landets opbygning, før en jordreform har sikret, at de gør nytte i den fattige bondes tilværelse, og ikke havner i jordrotternes lommer. I øjeblikket anslås oliereserverne at udgøre 14,3 pct. af verdens-totalen, hvilket bedes bemærket, da Iran som ikke arabisk land står udenfor Nassers indflydelsessfære. Dertil kommer det meget opmuntrende, at der i det centrale Iran synes at være fundet oliereserver

langt større end Kuwaits og Saudi-Arabiens. Overfor Nasser kan det, som senere omtalt, blive et sikkert trumfkort. **BAHREIN** og **QUATAR.** De to resterende olie-lande Bahrain og Qatar er ubetydelige, selv om olierigdommene rent lokalt spiller en vældig rolle. Det kan man forstå, når der til 100.000 indbyggere i Bahrain svarer ca. 8 mill. oledollars og til 25.000 i Qatar hele 23,3. Bahrain styres fornøftigt og roligt, mens Qatar bolttrer sig nogenlunde som Kuwait. Men de tæller på grund af deres lidenhed (også i areal) ikke meget med.

UDEN OLIE

De nærestligste araber-stater, som ikke har olie, er **Jordan, Libanon, Syrien** og **Ægypten** (i den sidste tid er gjort enkelte store fund i Ægypten, men foreløbig uden sikkerhed for, at der er mere end til husbehov). Mærkeligt nok er disse staters undergrund – stort set – af samme beskaffenhed som olielandenes, men ved et naturens lune, har der ingen olie samlet sig. Hvad landene geologisk er gået glip af, har de imidlertid geografisk fået delvis kompensation for, idet de er kommet til at ligge på tværs af de ruter, som fra oliefelterne skal føre olien frem til Europa. Denne beliggenhedsfordel har de rigeligt udnyttet. De store olielednings-systemer går over Syriens, Jordans og Libanons territorier, Suezkanalen gennem Ægyptens.

KIRKUK-LINJEN og **TAPLINE.** Der findes to store rørlednings-systemer. Det ene går fra Kirkuk i Irak gennem den syriske ørken og deler sig i to grene, udmundende henholdsvis i Banias i Syrien og

Tripolis i Libanon. Det andet (kaldet **Tapline**) går gennem det nordlige Saudi-Arabien, derfra tværs gennem Jordan og udmunder ved Sidon i Libanon. Begge linier har oprindeligt også haft udløbere til Haifa, men de er blokeret som følge af fjendtlighederne med Israel.

SYRIEN. Kirkuk-linien transporterer 70 pct. af Iraks olie til særlig benefice for Syrien. Oprindeligt var transitafgiften meget beskedent, men i de senere år har Syrien med truslen om at afbryde forbindelsen forstået at presse citronen. Syrien har beregnet, hvad olieselskabet i Kirkuk har sparet ved at undgå tankskibstransport syd om Arabien plus olieafgiften gennem Suez-kanalen, og ud fra dette regnestykke er konstrueret et afgiftsskema, der bestemmer afgiften, dels efter mængde, dels efter tilbagelagt strækning (ton-mile). Da ledningerne går gennem 500 kilometer syrisk ørken, bliver facit en snes millioner dollars, som nok kan siges at være et godt udbytte af et ellers nytteløst stykke ødemark. Pengene kan i dobbelt forstand siges at falde på et tørt sted, for som omtalt i en tidligere artikel lider landet under et forurettelseskompleks, fordi det – trods store nationale aspirationer – har været stillet i skammekrogen, da fordelene deltes ud ved grænsedragningen.

LIBANON. Desværre for Libanon løber den libanesiske gren af Kirkuk-linien kun 35 kilometer gennem libanesiske territorium, så ton-mile skemaet ville ikke være særlig lukrativt for Libanon. Derfor har Libanon krævet afregning efter et helt andet system, som ville give 6 millioner dollars for denne linie, samt den syd-

taen, er, når de producerende seiskaber også transporterer, raffinerer og fordelser olien. Simpelt hen ved at gøre den amerikanske oliepris til en slags hellig ko. Af en i 1955 udkommet FN rapport fremgår, at fortjenesten på den fra Saudi-Arabien i 1952 udskejede olie var 1,4 dollars på hver tonde råolie (160 liter), som blev solgt til en pris af 1,75 dollars. (Dette år fik Saudi-Arabien som sin halvpart 160 millioner dollars, så det drejer sig ikke om småpenge.)

Men hvorfor 1,75 dollars? Ganske simpelt fordi det svarer til, hvad olien – tillagt fragt-omkostningerne – kan udbringes til i USA.

Eksempelvis kan nævnes, at råolieprisen i USA fornylig noteredes til 3,24 – den såkaldte gulfris. Texas-olien indlades i den mexikanske golf – heraf navnet. Ved den nærløstlige olies ankomst til USA skal den koste det samme som Texas-olien, og da tankskibsfragten beløber sig til 1,12 dollars, vil det sige, at noteringen i den persiske golf bliver 2,12, skønt det er en ganske urimelig pris, omkostningerne taget i betragtning.

Kapitalanlægget i Det nære Østen udgør kun 5 pct. af den totale verdensinvestering i olie og er altså uhyre billigt. Dertil kommer, at den nærløstlige olie flyder i så vældige mængder og under et så uhyre tryk indefra, at der kræves meget lidt arbejdskraft til at behandle den.

Der foreligger et eksempel fra Saudi-Arabien på et omkostningsniveau af 30 cent pr. tonde på et tidspunkt, da olien kostede 1,97. Efter fradrag af Saudi-Arabien halvdel af fortjenesten bliver olieselskabets udbytte derefter ca. 85 cents (foruden hvad der senere tjenes ved fragt, raffinering og fordeling). I Kuwait hævdes omkostningerne kun at beløbe sig til 10 cent, hvorved der bliver en endnu større fortjenstmargen.

Tidligere artikler fra Kuwait og Irak har beskrevet de vældige midler, oliemillionerne stiller til rådighed for regeringerne. Nogle steder fråsdes der utiladeligt med pengene, andre steder er der i hvert fald gjort forsøg på at frugtbare dem.

I det følgende vil blive givet en oversigt over, hvor mangelfuld udviklingen er.

lige Tapline tilsammen. Det endelige udfald af tovtækkeriet kendes ikke, men Libanon har jo nok fået sin vilje. Løvrigt tjener landet masser af penge på oliemillionærernes ekstravagancer og kapitalanbringelser.

JORDAN. Stedborn er Jordan blevet sammenlignet med de andre araberstater. Tapline fra Saudi-Arabien løber gennem dette land, samt et hjørne af Syrien og en bid af Libanon. Herigennem transporteres 30 pct. af Saudi-olien. Afgiftsproblemet har forvoldt megen hovedpine. For et par år siden søgte olieselskabet at hugge knuden over ved at tilbyde transitlandene halvdel af udgiftsbetalelsen, som fremkom ved at man undgik at sende olien den dyrere vej uden om Arabien gennem Suez-kanalen (dengang 16 mill. dollars), men betingelsen var, at de tre lande skulle dele udbyttet mellem sig, som de var venner til – og venner er de jo slet ikke. Hvordan udfaldet blev, vides ikke, men Jordan er vel nok den part, som har fået den mindste andel, skønt Tapline løber den længste vej gennem Jordan, og landet trænger mere end nogen af de andre til en slump af oliemillionerne. Landets situation ville være håbløs, hvis USA og England ikke stod rede til at dække med lån og kreditter og tilskud af forskellig slags. Det lyder ikke af meget, at det knap 10 mill. kv.km store område kun rummer 1½ mill. mennesker, alligevel er det halvdelen for meget. Til forværring af landets i forvejen hårdt spændte situation kom, at det for 10 år siden fik væltet størstedelen af emigrantbølgen fra Israel, nemlig 400.000 mennesker, ind over sig, uden at der var eksistensmuligheder. Historiske seværdigheder findes i massevis, næsten fra hver fodsbred jord taler fortiden. Men man kan ikke leve af fortiden. Hvad det engang har rummet af frodighed, er der kun svage mindelser om. Denne stat er et kunstprodukt uden betingelser for selvstændig eksistens.

ÆGYPTENS olie-aktiv er Suez-kanalen, hvorigennem passerer 60 pct. af den nærløstlige olie, bestemt for Europa. Vesteuropa bruger 500 mill. liter om dagen. 330 mill. liter kommer fra Nærorienten. Heraf går 195 mill. liter daglig gennem Suez-kanalen. Afgiften var 11 cent pr. tonde (160 liter) i tiden omkring Suez-krisen, hvilket ville give en årlig indtægt på ca. 50 mill. dollars. Udbyttet er sikkert betydeligt højere i dag, hvortil kommer kanalindtægten i øvrigt. Men overfor dette aktiv står de vældige udviklingsopgaver, som en tidligere artikel i Samvirke har beskrevet.

EVENTYRPOLITIK eller fredeligt samarbejde?

Som det fremgår af den foranstående „status“ over de nærløstlige landes situation er der flere minusser end plusser. Alt for mange af de penge, som kunne gøre gavn, gør det ikke, fordi pengene ikke er der, hvor der er brug for dem. Altså er problemet i første række de arabiske landes eget indbyrdes problem.

Er der sandhed i påstanden om, at Nasser er en stor idealist, står vejen ham åben til at bevise det ved at placere den økonomiske udviklingsorganisation i højsædet, olien i anden række. Det foruroligende er egentlig ikke, at han efterstræber kontrol med olien. Det kan man slet ikke hindre ham i at opnå, hvis den arabiske verden uden nærværdig modstand glider i favnen på ham, hvad alt tyder på.

Det dystre i situationen er, at man ikke ved, hvordan han vil udnytte et eventuelt herredømme over olien. I værste fald som en trusel mod Europa. Man vil kunne indvende, at en så desperat eventualitet må forekomme selvmodsigende. Flertallet af nærløstlige arabere lever af olien. De vil synke tilbage i middelalderens mørke, hvis olieprisen svigtede dem. Vil nogen være så tåbelig at udfordre de produktionskræfter, som er betingelsen for egen eksistens.

Overfor Nasser kommer logikken til kort. Man må ikke glemme, at han i al sin færd har vist sig at være hasardspiller om en hals. Man må heller ikke glemme, at han trods sin svage position, trods ydmygelser og nederlag er gået fra sejr til sejr. Hans aldrig svigtende held, kombineret med en sjette sans for taktiske manøvrer og snedige intriger, samt et mesterskab i at beherske masserne suggestivt har båret ham frem som en stormvind. Hvad om alt dette er gået ham til hovedet, om han magtberust tror at kunne sætte alt på et bræt og tvinge sig frem til indførmelser, som stiller Europa i et uværdigt afhængighedsforhold til denne mand.

Naturligvis vil det ikke ske, men det kan være, han tror det, og hvor langt vil han vove sig ud i nationaliserings-eventyr og boycott, inden det går op for ham, hvor der er en grænse?

Under alle omstændigheder gør vesten klogt i at forberede sig på en pludselig overrumpling. På kort sigt kan man beskytte sig ved en op-hobning af lagre og ved at sætte produktionsapparatet i alarmberedskab ved alle resourcer udenfor Den nære Orient. Der er grund til at tro, at det sker. Fra selve USA, fra Canada, fra oliefelterne i det karibiske hav og fra Sydamerika kan produktionen øges stærkt nok til at yde erstatning for et stop i oliestrømmen fra Nærorienten. Det vil blive dyrt og medføre en bølge af dyrtid og knaphed, men det første stød kan tages, og andet vil der måske ikke blive brug for.

Men selv på længere sigt kan de nærløstlige omklamringsbestræbelser neutraliseres. For det første er Suez-kanalen ikke uundværlig. De største tankere, som i øjeblikket kan passere med fuld ladning er på 38.000 tons. Det ville koste 50 pct. mere at sende dem syd om Afrika. Men bare de når op på 50–60.000 tons, hvoraf adskillige er under bygning, er regnskabet ved at balancere, og med de uhyre supertankere på 80.000 tons er der en klar gevinst ved at sejle syd om Afrika. Spørgsmålet er så, hvor mange havne, som kan klare den slags giganter.

En anden metode til at klare sig uden om Suez-kanalen er at lægge olieledninger fra Eilat, Israels havn ved Akababugten op til Haifa ved Middelhavet. Det er ikke særlig langt, og en stor strækning går gennem ørken. Med Israels fænomene organisatoriske effektivitet kan det ske hurtigt, og Haifa er fra gammel tid udpumpningsstation. Fra tankskibe ved Eilat kan olien pumpes til tankskibe i Middelhavet. Den værste fare for et sådant projekt vil være, at Nasser til den tid vil herske over begge sider af det smalle indløb til Akaba-bugten. For ganske nylig har Israel til eget brug anlagt en olieledning på den nævnte strækning, og den vil sikkert kunne udbygges væsentlig.

Rørledningerne gennem Syrien, Jordan og Libanon er heller ikke uundværlige, men først rejser sig spørgsmålet, om der er andre råolie-

Orient? Kun een, men til gengæld også af format, nemlig Iran. Iran er muhamedansk, men ikke arabisk. Tværtimod står det i stærk modsætning til den storarabiske bevægelse. Iran har lært af fejltagelserne i sin egen oliepolitik, og produktionen er rask på vej opad. Abadan-raffinaderiet står med en betydelig uudnyttet kapacitet og er i stand til at udfylde eventuelle lakuner.

Men frem for alt er det store håb i Iran en hidtil lidet kendt opdagelse af forholdsvis ny dato, men varslende en oliereserve større end Kuwaits og Saudi-Arabien. Lige siden 1950 er der boret efter olie i det centrale Iran uden nærværdige resultater (de hidtil udnyttede oliefelter, 14,3 pct. af verdenstotalen, ligger i det sydvestlige Iran), indtil man pludselig ved Qum ramte en olieåre, der sprang frem med en kraft af 80.000 tønner om dagen, så overvældende at man ikke kunne beherske den, men måtte blokere den. Forinden havde mere end 5 mill. tønner olie (795 mill. liter) samlet sig i en kilometerlang olieø. Nye olieboringer finder nu sted i nærheden (men alligevel i respektfuld afstand fra oliekrateret) for at få konstateret, om man ved Qum har ramt en isoleret olie-lomme under uhyre tryk, eller om Qum udgør et uhyre sammenhængende oliefelt. Med de forsigtighedsregler, som er nødvendig, tager det sin tid at fastslå oliereservens mængde og omfang, men eksperter venter sig meget. Transport er det andet store problem i forbindelse med Qum-fundet. Der påtænkes en rørledning til ½ milliard dollars fra det nordlige Persien ind gennem Tyrkiet til den tyrkiske middelhavshavn Alexandrette, hvorved man kan komme helt uden om de arabiske lande og deres rørledningssystemer.

Også sydpå i Iran vil afskibningen blive lettet ved bygning af en oliehavn på en af øerne i den persiske golf, hvorved man gør sig uafhængig af flodernes tilsanding.

Fjernt fra Iran er der et andet stort håb, nemlig oliefundene i Sahara, i det sydlige Alger, som foreløbig synes at give løfte om 100 mill. tønner om året.

Alene truslen om store forekomster andre steder end i den arabiske orient kan forhåbentlig få Nasser til at tænke sig om to gange, før han sætter de arabiske olieinteresser på spil.

Det kan være, han nøjes med at sparke til olieselskaberne, men gør det så meget, hvis de tvinges til at forlige sig med en helt ny organisationsstruktur, bygget på producenters og forbrugeres direkte samvirke? Olieselskaberne har åbnet porten ind til et teknisk eventyr, igennem deres beundringsværdige anlæg og kapitalinteresser skabt forudsætningerne for de sidste 25 års fremskridt, men de har også taget sig godt betalt for det og stået standhaftigt sammen om at beskytte deres egne interesser, ikke forbrugernes.

Vi kender dem fra vore egne landeveje, Esso, Shell, Caltex, Gulf – kun 7–8. I mange forskellige forklædninger og varianter er det de samme Tordenskjolds soldater, som optræder i Irak, Kuwait, Iran, Saudi-Arabien m. m., godt enige om de priser, de ansætter, de aktioner, de iværksætter, og de markedsdelinger, de foretager.

Vil Nasser praktisere sin idealisme på at opløse det verdensomspændende kartel ved kilden, vil han ikke forgæves vente på hjælp og sympati fra Vestens olieforbrugere. Uafhængige producenter, schweiziske, italienske, tyske ja endog amerikanske står parat til at træde til. Blandt disse vil vel også den internationale andelsolieorganisation ICPA kunne opnå chancen for at trænge igennem med sine principper, som er i nøje overensstemmelse med dem, der ligger til grund for hele det jordreform-værk, Nasser har gennemført i Ægypten. Andelsbevægelsen kan være forbillede for en ny olieorganisationsstruktur i Det nære Østen, som den kan være det for den økonomiske udviklingsorganisation til samordning af de arabiske landes produktionskræfter.

Tiden vil vise, om fredeligt samarbejde eller eventyrpolitik skal afgøre striden i Den nære

L. Fabricius

Axel Christensen

Otto Fløjborg

Endt Arbejdsdag

Tre af FDBs øverste funktionærer trækker sig i dette efterår tilbage på grund af alder, generalsekretær L. Fabricius og manufakturafdelingens direktør O. Fløjborg fra 1. oktober, isenkramafdelingens direktør Axel Christensen fra 1. december. FDBs formand, professor Nyboe Andersen og førstedirektør Ebbe Groes tager afsked med dem i nedenstående linier:

GENERALSEKRETÆR L. FABRICIUS

Efter 32 års virke i FDBs tjeneste forlader generalsekretær, cand. jur. L. Fabricius med udgangen af september sin stilling efter opnåelse af pensionsalderen, 67 år.

Generalsekretær Fabricius tilhører efter sin oprindelse et borgerligt hovedstadsmilieu, og hans vej ind i brugsforeningsbevægelsen gik over nogle års tilknytning til Den danske Andelsbank, efter at Fabricius i 1919 havde taget juridisk embedseksamen. Denne første kærlighed til bankvæsen er aldrig visnet. Under sin senere karriere i FDB har Fabricius med omhu plejet FDBs forbindelse med bankerne og har fulgt med i udviklingen indenfor den danske bankverden.

Efter sammenbrudet af Den danske Andelsbank modtog Fabricius i 1926 et tilbud om en nyoprettet stilling som sekretær for FDBs bestyrelse. Den nærmere afgrænsning af arbejdsområdet for en sådan stilling kunne ikke på forhånd være særlig klart fastlagt, men stillingen måtte fra første færd give sin indehaver en central placering indenfor FDB og i forholdet mellem FDB og brugsforeningerne. De arbejdsopgaver, som Fabricius gennem årene har taget op, har dels været bestemt af denne centrale placering, dels af hans juridiske sagkundskab og af den flid og omhu, hvormed han altid har taget de foreliggende spørgsmål op til behandling.

De ydre træk i hans karriere indenfor FDB markeres af, at han i 1941 udnævntes til generalsekretær, og ved nyordningen af ledelsesforholdene i 1951 blev han sammen med bestyrelsens formand og førstedirektøren medlem af FDBs øverste daglige ledelse. Han har desuden virket som sekretær for bestyrelserne i de til FDB knyttede datterselskaber.

Som årene er gået, er ledelsen af forhandlinger om arbejdsoverenskomster og arbejdsforhold blevet et meget væsentligt led i generalsekretærens virkefelt. Han har en stor del af æren for, at vi kan glæde os over et godt samarbejdsforhold mellem FDBs personale og ledelse. Så sent som i dette forår har han ledet de omfattende forhandlinger, der har ført frem til de nugældende 3-årige arbejdsoverenskomster for FDBs organiserede medarbejdere, og det har utvivlsomt været en stor tilfredsstillelse for ham at kunne tilendebringe denne indsats før sin tilbagetræden.

Karakteren af generalsekretærens stilling har måttet medføre, at han er kommet i kontakt med særdeles mange mennesker indenfor brugsforeningsbevægelsen såvel som i det øvrige samfund. Han har aldrig selv lagt vægt på at fremtræde udadtil, men har ønsket at lægge sin væsentligste arbejdsindsats i det interne arbejde. Alligevel har han ved mangfoldige lejligheder repræsenteret FDB ved forhandlinger med offentlige myndigheder eller andre instanser. Han har desuden været medlem af de 2 lukkelovskommissioner af 1938 og 1947 og af andre offentlige kommissioner og udvalg. Siden 1948 har han endvidere været medlem af Handelsskolerådet og i en årrække tillige af Andelsudvalget og af Centralkomiteen for den Internationale kooperative Alliance.

Det mest rammende, der kan siges om generalsekretærens indsats indenfor brugsforeningsbevægelsen er efter min opfattelse, at han altid har søgt at værne de frie samarbejdsformer mellem brugsforeningerne og FDB,

som bevægelsen bygger på. Denne form for samarbejde forudsætter gensidig tillid, og Fabricius har gennem sin mangeårige virksomhed på en central post indenfor vort arbejde ydet sit betydelige bidrag til at skabe en sådan gensidig tillid. Derfor er der god grund til, at både FDB og brugsforeningerne ved hans tilbagetræden bringer ham en oprigtig tak for hans indsats.

P. NYBOE ANDERSEN

DIREKTØR AXEL CHRISTENSEN

Mere end 50 års tjeneste har direktør Axel Christensen bag sig i brugsforeningsbevægelsen. Allerede som 16-årig kom han fra en læreplads i en brugsforening på Mors til FDBs isenkramafdeling i Aarhus. Dengang som nu var han usædvanlig grundig, samvittighedsfuld og pligtopfyldende – egenskaber, som FDBs ledelse snart fik øje på, og som førte ham videre på hans løbebane: I 1915 udnævnt til kalkulator i den ny-oprettede isenkramhovedafdeling i København, 1939 udnævnt til fuldmægtig, 1948 til underdirektør, og da direktør Jens Christensen trak sig tilbage i 1950, blev A.C. hans efterfølger.

Skønt han er beskedenheden i egen person, havde han opnået den højeste stilling i sin branche. Men han var ikke kommet sovende dertil. Hans viden på sit felt er simpelthen legendarisk, både når det gælder priser og vareegenskaber. Ikke blot FDB og brugsforeningerne, men også Vareforsyningsdirektoratet, Prisdirektoratet, Statens Husholdningsråd og andre offentlige institutioner har draget nytte af denne viden og indsigt. Altid var han parat, når der kaldtes på ham.

Hvordan har et menneske kunnet nå alt dette? Ved at give afkald på sin egen fritid. Mange er de aftener og week-ends, som han har anvendt i FDBs tjeneste. Men A.C. har næppe følt det som et offer, snarere som noget

selvfølgelig. Kun helbredshensyn har momentvis kunnet få ham til at holde lidt igen. Og alligevel har det sikkert pint ham, at han ikke kunne være overalt, at han f. eks. som følge af det interne administrationsarbejde i FDB ikke havde lejlighed til, at komme i så personlig kontakt med brugsforeningerne og uddelerne, som han gerne har villet. Dertil kommer hans aldrig svigtende interesse for hver enkelt af hans store personale, han kendte dem alle, og aldrig er nogen gået til A.C. med et problem, stort eller lille uden at møde forståelse og opmuntring, som regel også støtte.

Har nogen gjort sig fortjent til at nyde frugten efter et slidsomt liv, er det A.C. Hele sin arbejdskraft har han helliget den virksomhed, hvis trivsel og fremgang til alle tider har ligget ham på sinde. Fordi arbejdet optog al hans tid, blev der ikke megen tid til at dyrke andre interesser. Det skal derfor være mit ønske, at A.C. må få kræfter til at pleje alle disse interesser, og således indhente noget af det, som arbejdsiveren ikke gav plads for. Tak for mange års tro tjeneste.

EBBE GROES

**DIREKTØR
OTTO FLØJBORG**

I 30 år har direktør Otto Fløjborg ledet FDBs manufakturafdeling af ialt 36 år i FDBs tjeneste. Disse arbejdsår falder i to stærkt forskellige, af krigens adskilte perioder.

De første atten år af direktør Fløjborgs virke – først som afdelingschef for konfektion og leder af konfektionsfabrikken, fra 1928 som afdelingens direktør – var opbygningens tid. I trediveerne oprettede FDB påklædningsmagasinerne i købstæderne, 14 ialt, og det var direktør Fløjborg en personlig tilfredsstillelse, at FDB med disse butikker placerede sig fremme i lyset, fremme på købstædernes hovedstrøg. Lovens krav om, at medlemmerne kun kunne handle, når de medbragte en rekvisition fra deres brugsforening, var direktør Fløjborg den første til at beklage og bekæmpe.

Det var også salgsudvidelsens tid. Med manufaktur fik brugsforeningerne større leveringsmuligheder, og salgsarbejdet støttedes bl. a. af „Den Tavse Sælger“, en idé, direktør Fløjborg bragte frem i 1934, og som med sine prøveark var varehuset i en nøddeskal. Perioden var også reklamens tid, og mens FDB som helhed gik forsigtigt til værks, reklameredes der levende for manufakturvarerne, hvis modeopvisninger, reklamer og annoncer var inspireret af direktør Fløjborg.

Den anden periode i direktør Fløjborgs funktions-tid er årene efter krigen. Lagrene skulle fyldes op, og dette var i sig selv vældige opgaver for afdelingen. Men opfyldningen skete i den skarpeste konkurrence, og den skulle tilpasses de nye salgsmetoder, der netop samtidig introduceredes i brugsforeningerne.

Derfor var det ikke direktør Fløjborg uvelkomment, at FDB i 1947 udskilte fabriksafdelingerne, og i 1950 detailmagasinerne fra engrosafdelingen. Med kræfterne samlet om engrosledet, kunne manufakturafdelingens ledelse derefter samle sig om engrosforsyningerne, om standardiseringen af FDBs lagre og af brugsforeningernes tilbud af manufaktur til medlemmerne.

Direktør Fløjborgs ønske om at træde tilbage, sætter punktum for et kapitel i vore engrosafdelingers historie. Direktør Fløjborg vil tage gode minder med sig fra sine 36 år i FDB, og fællesforeningen tager afsked med den medarbejder, der ene af alle har behersket manufakturområdet i hele dets bredde: fra fabrik og indkøb over brugsforeninger og detailmagasiner frem til forbrugeren.

EBBE GROES

Kvalitet og slidstyrke

for meget
mere end
prisen!

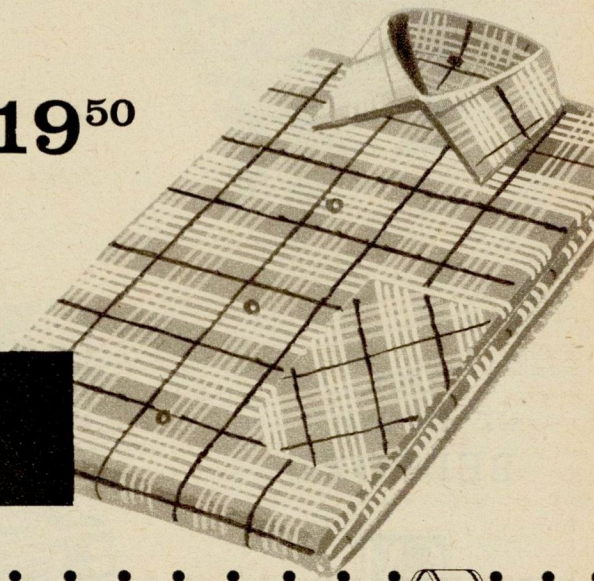
24⁵⁰

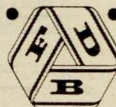
Slidmand

19⁵⁰

NJAL

- et kvalitetsprodukt fra

I SUPER-SUPERMARKEDET

Super-supermarkedet i Washington har et salgsareal på 5110 kvadratmeter i een etage. En tredjedel anvendes til salg af de normale varer i et supermarked, de to tredjedele til salg af andre varer. 18 kasseapparater og indpakkingsdiske står foran butikkens udgang.

Et-stops-indkøbet må være den største lettelse, man kan byde husmoderen. I *supermarkeder*, som brugsforeninger har indrettet i flere købstæder og i hovedstaden, køber man under eet tag kolonialvarer og kød, rengøringsartikler og grønt, viktualier og frugt o. s. v.

Kan alle andre indkøb til hjemmet ikke foretages på samme måde, altså i een butik og ved selvbetjening og med de dermed følgende økonomiske fordele for forbrugeren? Den amerikanske detailhandel har set på spørgsmålet og er (naturligvis) delt i sin opfattelse, men en enkelt kæde af supermarkeder har gjort eksperimentet.

I et butikstovr ved Washington har kæden åbnet et super-supermarked: i et butikslokale på en tønde land i en etage tilbyder man foruden alle supermarkedets normale varer også alle standardvarer

i beklædning, isenkram, sportsartikler o. s. v.

I dette mylder af varer — der er for varehusafdelingen tale om 25000 forskellige artikler (hver i forskellige størrelser og farver og kvaliteter) — kører forbrugeren rundt med sin indkøbsvogn og forsyner sig med stribede sokker og skjorter lige så vel som med sæbepulver og sukker. Selvbetjeningsprincippet gælder overalt undtagen i smykkeafdelingen.

Butikken bringer ikke de købte varer længere end til køberens bil på butikstovrets parkeringsplads. Kunden må selv hjembringe det købte. Dette — i forbindelse med selvbetjeningsystemet og med et vareudvalg, der er begrænset til let-omsættelige arter — medfører, at varehusafdelingen i supermarkedet kan nøjes med en lav bruttoavance, der opgives at være 18-21 pct. tillagt indkøbsprisen. Foruden den nævnte Washingtonbutik, hvor bil-ledderne er taget, bliver for tiden 19 andre amerikanske supermarkeder af samme størrelse indrettet til super-supermarkeder. Fremtiden vil vise, om man derved er i stand til at revolutionere salget af udvalgsvarer.

Stærk som en

BEDFORD

Bedford byder bl. a. på:

- Stort udvalg i forskelligartede modeller: Kort eller lang akselafstand, bæreevne fra $\frac{1}{2}$ til 7 tons og motorstørrelse efter behov.
- Kraftigere og mere robuste chassisrammer, som muliggør den bedste lasteevne og ladelængde.
- Bedre og kraftigere aksler, gearkasser, differentialer, — konstrueret til den hårdeste kørsel.

- Velindrettet førerhus med varme- og defrosteranlæg samt elektriske vinduesviskere.
- Kraftige og økonomiske benzin- og dieselmotorer, 110 og 115 hk benzin, 64, 95 og 105 hk diesel.
- Lav indkøbspris, fremragende arbejds- evne, lave driftsomkostninger, stor brugtbils-værdi.

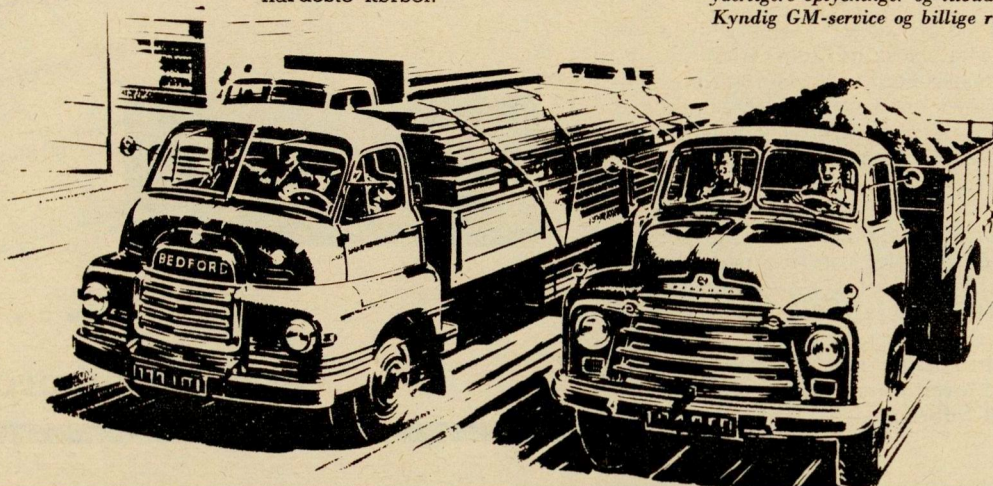
Den lokale Bedford forhandler vil med glæde give yderligere oplysninger og tilbud.

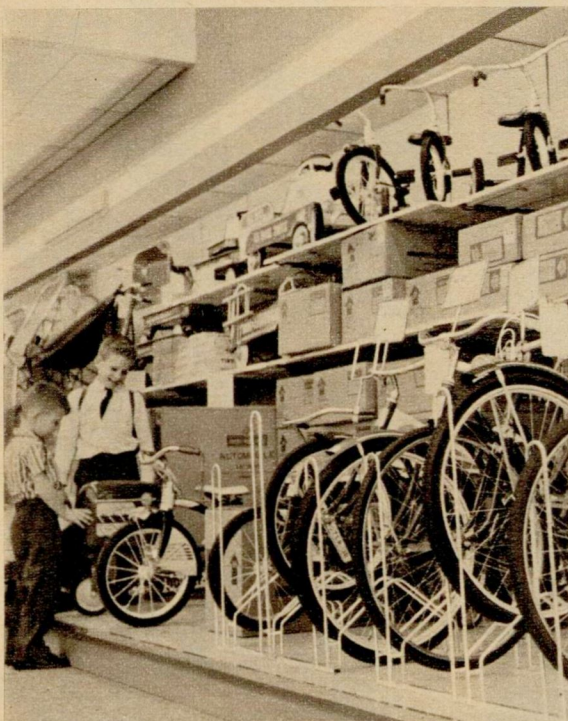
Kyndig GM-service og billige reservedele - overalt.

Der
er penge i
BEDFORD

1908
50 AR
1958

I super-supermarkedet kører man rundt med de kendte vogne, men de kan hverken rumme en cykle eller en græsslåmaskine med motor. Når man bestemmer sig for sådanne store varer, tager man „en billet“, der sidder på den udstillede ting. Mens kassere-sken pakker de øvrige købte varer ind og betalingen foregår, hentes den store genstand frem fra lageret og stilles parat til køberen ved udgangen.

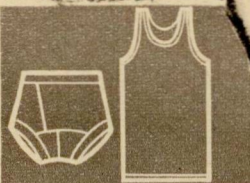
Tøj kan ikke købes uden at det røres og prøves. De udstillede genstande må hellere end gerne berøres, men er ikke til salg i super-supermarkedet. Når køber-en har undersøgt en vare og bestemt sig, må han eller hun selv finde den rette størrelse, kvalitet og farve blandt de cellofanpakkede varer på disken, om-trent som f. eks. salget af stafetsokkerne nu foregår i brugsforeningerne.

kvalitet og slidstyrke

for
meget
mere
end
prisen!

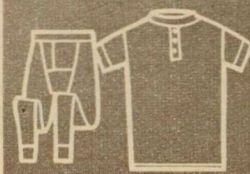
Undertrøje uden ærmer,
ribstrikket 7.65
Tilsvarende trusser 7.65

Undertrøje med rund
hals 10.65
Tilsvarende benklæder
med ¼ ben 9.35

Undertrøje med rund
hals og knapper, rib-
strikket 13.85
Tilsvarende benklæder
med lange ben ... 14.45

Undertrøje i interlock
med lange ærmer 13.85
Tilsvarende benklæder
med lange ben ... 12.45

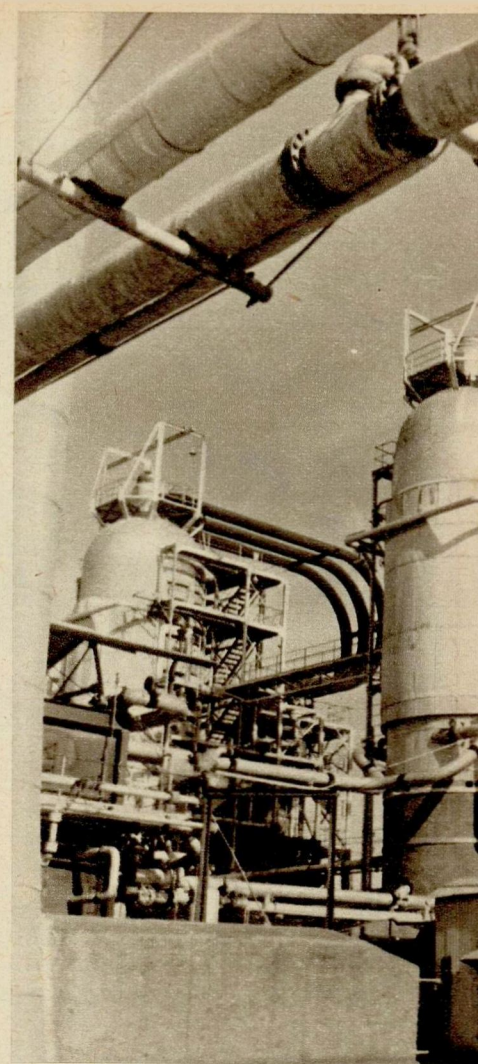

Undertrøje i interlock med
rund hals og knapper 10.85
Tilsvarende benklæder med
¼ ben 8.85

Stafet

EN KVALITETSVARE FRA FDB

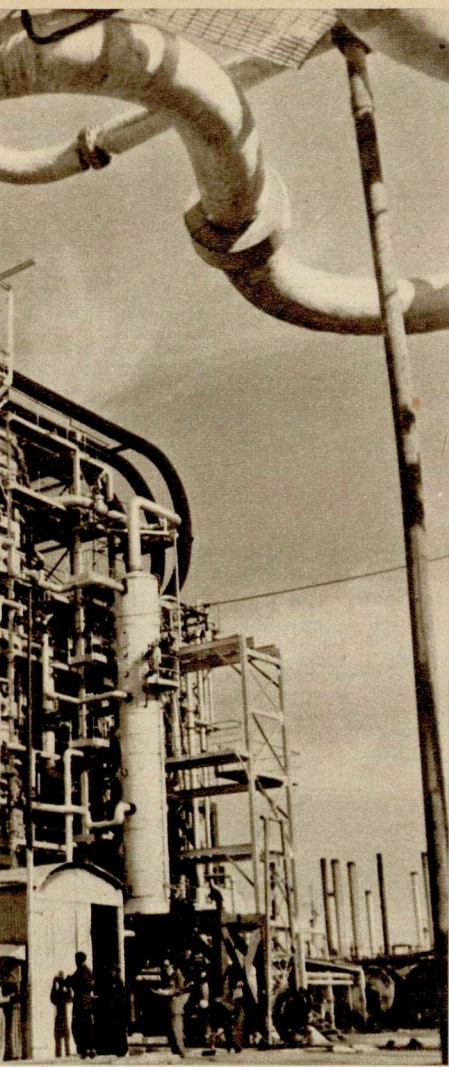
OVENSTÅENDE billede viser blot en af de 60 Abadan består af. Der findes 10 destillationskolonner, en voldsom varmeudvikling sprænger oliemolekylerne i en såkaldt katalysator), samt 40 andre raffineringsskridt, et vandværk, en kraftstation og talrige værktøjer med plads til 4¼ milliard liter råolie og færdig olie.

ABADAN, hjemstedet for verdens største olieraffinaderi, er en ø i Shat el Arab, hvor floderne Tigris og Eufkrat forener sig til et fælles udløb til Den persiske Havbugt. Øen er med sine 260 kvadratkilometer af form og størrelse som Langeland. Heraf dækker raffinaderiet, tankfarmen og administrationsbygninger, samt arbejder- og funktionærbyer en fjerdedel. Alt er kroget og fordrejet i den mærkelige by, som raffinaderiet udgør. Den er et mareridt af rør og skorstene, stålskeletter, ledninger og kedler, stiger, svinghjul og retorter, anbragt lodret, vandret eller i skæve og skrå positioner, ubeskriveligt kompliceret, så man hurtigt opgiver at finde nogen sammenhæng i dette babel af moderne teknik. Flere hundrede tilstødende olietanke dækker et areal dobbelt så stort som selve raffinaderiet. Alt det er bygget op, siden man i 1908 fandt olie i det sydvestlige Persien. Nu er produktionen 15 mill. tons om året. 30.000 mennesker er direkte knyttet til raffinaderiet, men øens øvrige 250.000 indbyggere er mere eller mindre afhængige af raffinaderiets virksomhed.

Oliebyen spænder over 10 bykvarterer med 12.000 lejligheder – og mellem dens bugnende tropehaver er lagt brede palmekransede boulevarder. Naturligvis omfatter byen alt, hvad der hører sig til af hospitaler, skoler, studenterkollegier, børnehjem, biografteatre, stadion, svømme-haller, lystbådehavn, tennisbaner og meget andet – alt sammen drevet for oliekompaniets regning, gratis tilgængeligt for personalet med familier, eller i hvert fald til meget små takster. Hver funktionær- eller arbejdergruppe har egne klubber, hvor der udfolder sig et livligt selskabeligt liv i hyggelige omgivelser.

BRAND I

heder, som verdens største olieraffinaderi i enheder, 10 cracking-enheder, som med en (billedet viser den mest moderne af dem, gs-anlæg af forskellige type. Hertil kommer s- og monteringshaller, samt en tankfarm affinerede olieprodukter.

Men fremfor alt råder Abadan over en brandsluknings-tjeneste, som på visse felter er alt andet i verden overlegen. Sygeplejersker, arbejdere, skolebørn – alle skal de lære at „gå i ilden“. På raffinaderiets område må enhver kunne gribe ind straks, for den mindste ildløs kan få katastrofale konsekvenser. Brandstationens faste mandskab er i konstant alarmberedskab, og hver eneste dag finder realistiske brandøvelser sted. Ildsøjlen på forsiden rækker hundrede meter i vejret efter en eksplosion i en tank, som en hel dag havde været under ophedning. Flammen blev kvalt på mindre end ét minut. Alle brandmændene skal kunne gå ind i flammerne med asbestdragt, således som vist på billedet øverst til højre. Man må forestille sig en sprængt olieventil i brand, som man kun kan nå frem til tværs gennem bålet. På det store billede til venstre manøvreres med et olietårn og en olietank i brand. Billedet til venstre forinden viser en rør-lækage, hvorfra brændende benzin sprøjter ud. Hvidklædte sygeplejersker oplæres til at gå løs på ilden med skumsprøjte. For enhver tænkelig situation er der træningsmateriel på brandstationen. Olietankene er ikke de værste at slukke, hvis de antændes fra oven. Man puster blot luft ind gennem en ventil i bunden, og den kolde olie, som hvirvler op, slukker selv ilden.

En særlig opgave er brandslukningstjenesten langs Abadans flere kilometer lange oliekanal og mellem tankskibene ude på floden.

Billedet til venstre herfor viser en af bjergningsbådene med et helt arsenal af sprøjterør (ligner maskingeværer) påmonteret. Officeren i forgrunden er brandkorpsets britiske chef.

ABADAN

**Hvad betyder HJEMMET
for hjemmet?**

**Vi spørger overassistent-
familien i Nykøbing Mors**

**HJEMMET's oplysende artikler
gør det lettere for os at følge med
i alt det nye, der sker i denne
tid . . . siger overassistent i D.S.B.,
P.A. Jakobsen, Nykøbing Mors**

**Må jeg be' om mad-
siderne -**

siger husets frue, Karen Jakob-
sen. - De opskrifter er det vir-
kelig nemt og morsomt at lave
mad efter, og det er altid mad,
der gør lykke . . .

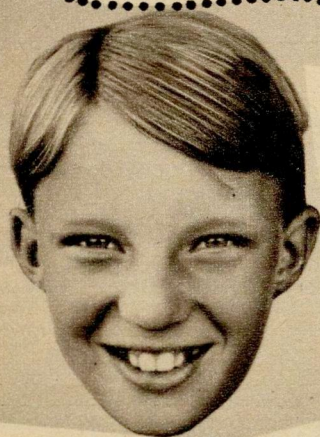
**Tegneserierne er det første
jeg læser -**

siger Peter, som er 12 år. - Men
jeg kan også godt lide rejsebeskri-
velserne og artiklerne.

Knold og Tot er så skæge -

siger Birthe, som lige er kommet i
skole. - Og alle de andre tegneserier er
også gode . . .

Hjemmet

Det farverige ugeblad for HELE familien!

*Mennesker
i forløjfarten*
AF TOVE SMIDTH

HVORDAN bliver man klog
kone?

Personlig har jeg aldrig
troet på naturlæger, som
de kalder sig, men jeg ind-
rømmer, at de fængsler
mig, og da jeg forleden
hørte om en lille astmatisk
pige, der skulle op til en
naturdokter et sted i Nord-
sjælland, tog jeg med.
Pigen havde været der en
gang før, og forældrene
syntes, det havde hjulpet.

- Den kloge kone kan få
hende til at slappe af, siger
faderen. Vi er undervejs i
bil. Pigens åndedræt er kort
og pibende. Forældrene
mener, at et anfald er i an-
march, og så er det nok
bedre at få bremsset det i
tide.

Fru Johanne Hansen er
en pæn, almindelig dame
at se på - der er intet ved
hende, som virker over-
naturligt. Vi bliver ført ind
i en stue med gammeldags
møbler og en lidt indeklemt
atmosfære. Den lille pige
kommer straks under be-
handling. Fru Hansen læg-
ger sine hænder på hendes
knæ en stund, så på hendes
skuldre, strube og nakke,
bryst, ryg og hoved. Der-
efter følger nogle strygnin-
ger ved overkroppen, langs
arme og ben. Alt imens
snakker hun med pigen og
hendes mor - om astmaen,
om andre patienter, om
vind og vejr.

- Det er farligt, som du
hvæser i dag, siger hun til
pigen og stryger hende over
hendes mellemgulv. - Nå,
der sidder den, udbryder
hun, og fingrene bearbej-
der et punkt i mellemgul-
vet.

Tilsidst får pigen besked
på at sætte sig hen i sofaen.
Hun „hvæser“ stadig.

- Hvad var det, De fandt
i mellemgulvet? spørger
jeg.

- Nervecentret. Menne-
sket har to nervecentre - et
i hovedet og et i mellem-
gulvet. Og da mit speciale
er nerver og alle de syg-
domme, som stammer fra
nerverne, så koncentrerer
jeg mig særlig om nerve-
centrene. Jeg kunne tyde-
ligt mærke uroen i pigens
mellemgulv.

- Hvad mener De selv,
at De kan helbrede, ud over
astma?

- Migræne og alminde-
lig hovedpine, eksem, lum-
bago, årebetændelse, mave-
sår - alt, som har forbin-
delse med nerverne. Og 75
procent af al sygdom er
nervøst betinget.

Fru Hansen beretter tun-
gefærdigt om forskellige
mennesker, hun har be-
handlet med et godt resul-
tat: en translaticer med kro-
nisk mundbetændelse, en
automobilforhandler med
hekseskud, en økonoma
med dårlig fod, et spæd-
barn som var født med
eksem over hele kroppen,
en dreng med fodsvamp . . .

- Den fodsvamp fik jeg
vrøvl af, fortæller hun. -
Familiens læge sendte mig
politiet på halsen og apo-
tekerne ville ha' min skalp.
- De må ikke bruge salve,
som ikke er fremstillet un-

Jeg

der behørig kontrol, sagde
politiet til mig. Men jeg
klarede frisag, for jeg brug-
er hverken salver eller ur-
ter - kun mine hænder.
Den slags oplever man så
tit.

- Hvad er det for evner,
De har?

- Jeg sidder inde med
en overbelastning af elek-
tricitet - af psykofysiske
kræfter. Når jeg får kon-
takt med en patient, mær-
ker jeg en snurren, og det
gør patienten også. I nogle
tilfælde indtræder der
straks en bedring, i andre
kommer den først senere.
Men jeg giver aldrig mere
end 10-12 behandlinger.
Hvis det ikke er nok, kan
jeg ikke hjælpe patienten.

- Er behandlingen altid
den samme?

Ja, uanset hvad patien-
ten fejler. Mine strygnin-
ger virker beroligende og
styrkende på nerverne, så
de bliver i stand til at mod-
stå sygdomsangreb. Men
sometider gør det ondt,

før det bliver godt – det hender, at der kommer en voldsom reaktion, før nerverne falder til ro. Det kan være så slemt, at patienten tror, hans sidste time er kommet.

– Hvordan er det at være klog kone?

– Det er dejligt at kunne hjælpe syge mennesker bare ved at lægge hånden på dem. Men jeg bliver forfulgt som en heks – af læger og apotekerne.

At antipatien er gensidig, hører man klart på tonefaldet.

Nu kunne man jo efterprøve

masserer bedre end de andre sygeplejersker. Jeg kunne ikke sove i flere nætter af bare glæde!

– Kom det helt bag på Dem, eller havde De en anelse?

– Min bedstemor var klog kone, og man siger, at overnaturlige evner springer en generation over. Jeg håbede, jeg havde arvet hendes anlæg, og jeg havde bedt til Gud...

– De er religiøs?

– Ja, uden højere magter ville jeg intet kunne udrette. Hun peger rundt på væggen, på nogle kristusbilleder og et krucifiks.

liver forfulgt som en

Heks

nogle af de tilfælde, fru Hansen har talt om – prøve at dissekere miraklet. Men det er ikke så meget mirakler jeg interesserer mig for, som mennesket, Johanne Hansen. Jeg er ikke kommet for at diskutere hendes evner, men for at studere hendes tilværelse og høre hendes historie.

– Hvornår gik det op for Dem, at De havde anlæg som klog kone?

– Under første verdenskrig. Jeg arbejdede som sygeplejerske på et fransk militærhospital, og når jeg gav de sårede massage som led i genoptræning, mærkede de større virkning, end når de fik massage af andre. Jeg kunne tage smerterne væk – derfor ville de allesammen helst masseres af mig. Det endelige bevis fik jeg en dag, da jeg blev behandlet af militærtandlægen. Da hans spejl og sonde ramte den samme tand, fik han et elektrisk stød. Så gik han til overlægen og sagde: – Nu ved jeg, hvorfor mademoiselle Jeanne

– Jeg er kun et redskab – Gud virker gennem mig. Da Jesus vandrede på jorden, gav han sine disciple en særlig kraft. Den må være gået i arv til nogle, selvom den i tidens løb er blevet udstykket og udvandet. Jeg forestiller mig, at jeg har fået en stump af den kraft. Den er ikke stor nok til at gøre mirakler fra det ene sekund til det andet. Men når jeg anvender den igen og igen på det samme menneske, så øver den tilsidst sin virkning.

– Påkalder De Gud, hver gang De behandler en patient?

– Ja, når jeg holder mine hænder om patientens hoved, koncentrerer jeg mig i en bøn om, at det må lykkes at helbrede ham.

– --

Som femårig mistede fru Hansen sine forældre ved en ulykke. Hun blev sat i pleje hos en gammel dame, og siden den tid formede hendes barndom sig højest usædvanligt. Der blev ofret mange penge og kræfter på at skaffe Johanne en fin ud-

dannelse. Den gamle dame rejste med hende til Frankrig og Italien, for at hun kunne lære sprog. Fra sit 6. til 12. år gik hun i skole i Nice. Hun lærte også at synge – og at male. Væggene i hendes stue er fulde af franske landskabsmalerier og „søstykke“ fra Rivieraen, alle malet af fru selv. Den gamle dames hensigt var at gøre Johanne til en første klasses selskabsdame.

Men det var skrappe midler, hun brugte i opdragelsen. – Hun var sadist, siger fru Hansen. – Bare jeg satte fødderne forkert fik jeg af hundepisken. Da jeg var fyldt 18, kunne jeg ikke længere holde det ud. Jeg stak af til Frankrig – tænkte, at jeg kunne leve af at male. Det var i 1914. Få måneder efter kom krigen. Så besluttede jeg at blive sygeplejerske for at kunne hjælpe med. Jeg kom ind som elev ved et fransk militærhospital og fik hele min uddannelse dér.

Senere forlod hun sygeplejen og fik en kunstforretning. Ved siden af virkede hun som naturlæge. – I Frankrig bliver man hævet til skyerne, når man kan den slags, fortæller hun.

Årene gik, den anden verdenskrig brød ud, og der kom grunde nok til at søge hjem til Danmark.

Kort efter sin hjemkomst traf Johanne en handelsgartner, som hun nu er gift med. Hun turde ikke fortælle ham om sine evner – det kunne jo have ødelagt det hele. Men en dag skete der noget, som hun ikke kunne forholde sig passiv til. En ung mand af hendes mands familie forloftede sig under en flytning og kunne ikke røre sig. Fru Hansen strøg ham over ryggen, og det hjalp. – Kort efter fik den unge mands nabo ondt i ryggen, der blev sendt bud efter „tante Johanne“, og så løb rygget, at byen havde fået en klog kone.

– Min mand troede ikke straks på det, fortæller fru Hansen, men da jeg havde helbredt hans årebetændelse, blev han overbevist.

– Kan De også kurere Dem selv?

– Nej, det kan jeg ikke. Men sygdomme bider sjældent på mig.

– --

Den lille pige med astma har siddet tålmodigt i sofaen under vores lange snak. Da vi siger farvel, er åndedrættet ikke nær så pibende som før. Hvor længe bedringen vil holde sig, aner jeg ikke. Men hun piber ikke nær så meget.

Hvad grunden så end kan være...

HALDA P

Smuk rejseskrivemaskine i verdensklasse.

Kontantpris kr. 610,- med smuk plastickuffert.

Forlang den på prøve i BRUGSEN

Den nye efterårs- og vinterjournal

VÅR MÖNSTERTIDNING

er udkommet . Pris kr. 2.75

Vi-mønster kr. 2.75

Vi-mønster nr. 3356

Størr. 12 og 14 år

Fås i BRUGSEN, STILMAN, NORITA og ANVA

Husmoderdagenes sæsonpremiere fandt fornylig sted i FDBs prøvekøkken i København. Til sammenkomsten bød førstedirektør Ebbe Groes velkommen, og talerstolen var ved denne lejlighed prøvekøkkenets hvide komfur.

HUSMODERDAGENE I FULD GANG

88.400 husmødre har deltaget i husmoderdagene, siden brugsforeningerne i 1956 begyndte at arrangere disse interessante sammenkomster. I indværende sæson stiger antallet af demonstrationer betydeligt i forhold til sidste sæson, og det er bl. a. dybfrosne varer, der står på programmet.

Husholdningskonsulenterne fortæller om anvendelsen af dybfrosne grønsager, fjerkræ, frugt og dessertis, og husmødrene vil opdage den store nytte, de kan have af Danefrostvarerne i brugsens frysedisk. Demonstrationen havde premiere i FDBs prøvekøkken i København. Kvindelige pårørende til personalet fulgte med stor interesse husholdningskonsulent Mette Sandahls underholdende redegørelse for de dybfrosne varers anvendelse.

Fire ud af elleve

I september afholdtes der samtidig i København, Oslo, Stockholm og Helsingfors en udstilling af dansk kunsthåndværk. Møbler indtog en fremtrædende plads i dette opbud af smukke genstande, og FDBs møbler havde en smuk placering på møbeludstillingerne i alle fire nordiske hovedstæder.

I København blev FDB-møblernes placering yderligere understreget, idet arrangørerne af udstillingen havde udtaget en række forretninger, der fremstiller eller sælger kunsthåndværk, til at arrangere specialudstillinger. For møblernes vedkommende drejede det sig om ialt elleve firmaer, og i fire af disse udstilledes FDBs møbler.

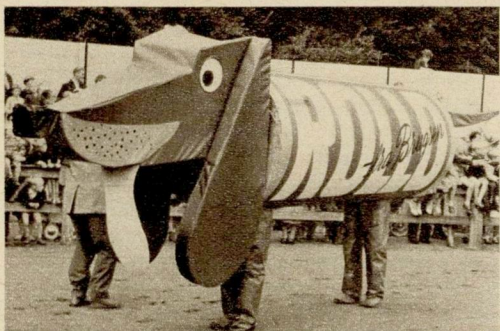
Samtlige 26 store udstillingsvinduer i Magasin Anva på Vesterbro var forbeholdt udstilling af de møbler, som Poul M. Wolthers har tegnet til FDB. I de to møbelbutikker, som Hovedstadens Brugsforening driver, nemlig på Vesterbro og i Frederiksborggade, udstilledes møbler, som møbelarkitekt Eyvind A. Johansson har tegnet til FDB. På Charlottenborg samt i FDBs møbeludstilling i hovedkomplekset på Islands Brygge udstilledes forskellige af FDBs møbeltyper.

Norita Magasinet i Holbæk deltog også i det store arrangement.

Stafet strømper over hele linjen...!

- en
kvalitets-
vare
fra

Ved Fagenes Fest i Kolding dukkede en del gode kendinge op som „levende figurer“. Da Kolding jo er FDB's chokoladeby, havde man levendegjort en del chokoladepakninger som f. eks. den morsomme Rollo-hund, der ses herover.

SCHWEIZISK ANDELSTEATER

Andels-Teatret har fået sig en broder i Schweiz. Det er brugsforeningsforbundet *Migros*, som har startet dette teater for sine medlemmer. Og som det danske Andels-Teater lægger dette schweiziske teater vægt på at komme ud til de steder, hvor teaterforestillinger ikke hører til hverdagens begivenheder. Af de velbekendte sproglige grunde kan et teater ikke tournere i hele Schweiz, og for Migrosteatret er der foreløbig kun tale om tournevirksomhed i den tysktalende del.

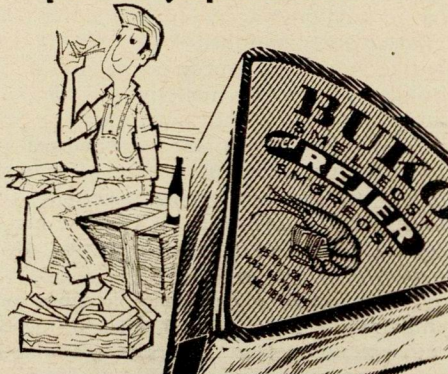
Starten foregik 1. september, og den første tourne giver forestillinger hver dag i september og oktober. Repertoiret er for hele familien. Om eftermiddagen kan børnene glæde sig over en dramatisering af æventyret om den bestøvlede kat, medens de voksne om aftenen kan more sig over Erich Kästners også her i landet (fra film og scene) velkendte lystspil *Tre mænd i sneen*.

Æventyrforestillingen forudsætter musikledsagelse, endog af et orkester af meget speciel sammensætning: violin, fagot, klarinet, fløjte og slagtil. Tournéeen kan ikke „bære“ et femmands orkester, og derfor er musikken i stedet for optaget på tonebånd, som gengives under forestillingen. Tournéeen beskæftiger ti skuespillere.

Det schweiziske andelsteater ledes direkte af Migrosforbundet. Mens Andels-Teatret her i landet giver forestillinger for de lokale, selvstændige andelsteaterkredse, der selv træffer alle dispositioner med hensyn til leje af sal, fastsættelse af billetpriser o. s. v. er det i Schweiz Migrosforbundet, der ordner disse sager. Billetpriserne er sat så lavt, at de kan konkurrere med biografpriser. Til børneforestillingen koster det (omregnet til dansk) 80 øre, til aftenforestillingen 3,50 – alle pladser koster lige meget, de, der kommer først, får de bedste.

Migrosforbundet, der har sat dette, det andet europæiske andelsteater, igang, udøver ved siden af sin forbilledlige forretningsvirksomhed et vidtrækkende oplysningsarbejde for de ca. 400.000 familier, der er tilsluttet. Programmet for Migros klubskole siger antagelig spartø til alt, hvad danske oplysningsvirksomheder kan præstere. Selvfølgelig undervises der i en lang række sprog, og musik og sløjd i alle arter står også på klubskolens program, men dertil kommer utallige specialiteter som dans, ballet, ridning og vandskisport.

- på arbejdspladsen...

**Ta' BUKO
til bords...**

**Lynhurtig
reparation**

af STRØMPER

Selv de største huller stoppes let og holdbart, og stopningen mærkes ikke, når De bruger:

I tube eller flaske.

Rækker langt.

BRUGSEN har den

**NU ER DET FORNUFTIGT
AT SKIFTE TIL CREPE-
NYLON...**

Brugsens NORITA crepenylon er de ideelle efterårsstrømper – lune, men alligevel top-elegante. Se selv det store udvalg, og find Deres yndlingsfarve i BRUGSEN.

3/298 Net-crepe, 1 × 20 den. ... 11,85

3/294 Tynd crepe, 1 × 20 den. ... 10,85

NORITA er mærket FFFF.

- og så får De endda dividende i BRUGSEN

HVAD ER CORNFLAKES

MANGE husmødre er glade for den sprøde cornflakes, som ikke skal tilberedes, men kan serveres direkte ud af posen på tallerkenen – og børnene holder også af den.

Det er en amerikansk opfindelse, og direkte oversat betyder cornflakes „majs-flager“. Af en eller anden grund har amerikanerne vedtaget, at „corn“ betyder majs.

Cornflakes har nu passeret sin halvtredsindstyvende fødselsdag. De blev første gang fremstillet som en „sundheds-spise“ til rekonvalescenterne på et adventistsanatorium i Michigan, „Battle Creek Sanitarium“.

Sundhedshospitalet

Dette sanatorium var langsomt vokset op fra en beskednen begyndelse og havde udviklet sig til en slags sundhedshospital, hvor ikke færre end tolv hundrede betalende gæster stadig boede for at genvinde deres sundhed, dels ved den friske luft og det gode drikkevand, dels ved de forskellige

specielle næringsmidler. Ikke for intet havde sanatoriet valgt sig den stolte telegramadresse: „Sundhed“! Og omkring dets talrige bygninger groede en hel ø af fabrikker, bagerier og møllerier op, som kun leverede deres varer til sanatoriet.

Hele foretagendet var et eksempel på amerikanernes interessante evne til at kombinere det åndelige og det materielle, for sanatoriet var udsprunget af en af de farverige religiøse sekter, som Amerika altid har været så rigt på.

Adventisterne må nærmest betegnes som en gruppe sekter, der nærer noget afvigende religiøse anskuelser. Den, der grundlagde bevægelsen, var den kvindelige profet *Ellen Gould Harmon White*, som fødtes 1827 og døde 1907. Ordet adventisme kommer af det latinske *adventus*, der betyder komme, og meningen var den, at man ventede Kristi snarlige genkomst. De såkaldte Syvende Dags Adventister troede, at Jesus skulle komme tilbage til jorden i året 1844, og det overraskede dem noget, at det ikke skete, men bevægelsen levede alligevel videre.

Patentmaden

Ellen White var altid stærkt optaget af tanken om den nært forestående dommedag, men hun havde samtidig den overbevisning, at menneskene burde leve sundt og naturligt, indtil det øjeblik, da englen Gabriel blæste i sin trompet, og det var hende, der i 1866 grundlagde sanatoriet i *Battle Creek*, efter at hun i en åbenbaring havde fået anvisning på, hvordan det skulle ske. Hun døbte hele foretagendet med det

flotte navn „Vestens Sundheds Reform Institut“.

Flere dygtige læger knyttedes til sanatoriet, en af dem var dr. *John Harvey Kellogg*, der selv var søn af en adventist-pioner. Det var ham, der gav opskriften på fremstillingen af corn-flakes, og mange år senere, da man fremstillede dem i den store industrielle stil og solgte dem i pakninger over hele Amerika, satte man hans navn på dem.

Den første „patent-mad“, han fremstillede, var dog ikke corn-flakes, men en slags grød, som han kaldte „granola“. Senere kom „Elia's Manna“, en uskadelig kaffe-erstatning, og flere former for sund morgenmad.

Ellen White erklærede, at maden på morgenbordet var et af de redskaber, som Herren selv tog i brug for at lære menneskene at leve fornuftigt.

Da det viste sig, at der var penge i den næringsmiddel-industri, som blomstrede op omkring sanatoriet, kom fremmede fabrikker og slog sig ned i omegnen.

Flere af dem havde held med sig, således *Charles W. Post*, hvis navn den dag i dag står på en række meget udbredte produkter, der nydes på det amerikanske morgenbord.

I begyndelsen holdt danskerne sig tilbage

I løbet af det ny århundrede – efter Ellen Whites død – blev der vanskeligheder blandt adventisterne. Sanatoriet brændte ned – endda to gange – men byggedes op igen. Derefter blev der uenighed blandt indehaverne, og dr. Kellogg og hans broder blev udstødt af den adventistiske sekt. Da disse to dygtige mænd forlod sanatoriet, gik det ned ad bakke med foretagendet, det kom til flere retssager, og til sidst måtte *Battle Creek* erklæres konkurs. Men Kellogg brødrene åbnede et kæmpe-sanatorium, hvor de begyndte en stor produktion af kornprodukter.

Brødrene Kellogg havde altid hævdet, at meget af den mad, der blev lavet i de amerikanske køkkener, i virkeligheden var en langsomt virkende gift. Tilsyneladende lykkedes det dem ved deres egen livsførelse at bevise, at der var noget om snakken. De blev begge over de halvfems, før de døde.

I Danmark, hvor adventisterne kaldte sig „Syvende Dags Adventisterne“, har man kæmpet for de samme sundhedsidealer, som var grundlaget for sanatoriet i Michigan. Man har slået til lyd for den vegetariske levevis og anvendelse af så vidt muligt rå næringsmidler. Skodsborg Badesanatorium var, da det blev oprettet, tænkt som et side-stykke til *Battle Creek*.

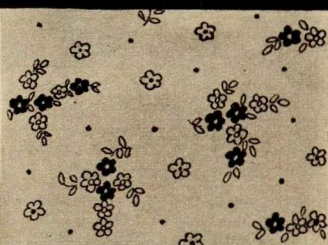
Da cornflakes første gang blev bragt på markedet i Danmark, faldt de ikke i danskerne smag, men efterhånden er smagen skiftet, og måske har de praktiske hensyn med den hurtige servering også haft betydning.

Titusinder af familier har nu dagligt cornflakes eller rå havregryn på morgenbordet – og ingen tænker på, at en lille kreds af religiøse fanatikere oprindeligt fik ideen – fordi de ville leve sundt i den korte tid, mens de ventede på at høre dommedagstrumpeten!

Nu er det lunt med lækkert FLONEL

127/63 Gennemvævet flonel, god kvalitet,
8 mønstre. 68-70 cm bredde.
Pr. m
2,70

127/35 Kipervævet trykt flonel, prima kvalitet. Rosa, blå og hvid bund i 3 yndige mønstre. 80 cm bredde.
Pr. m.....**3,95**

127/62 Gennemvævet flonel, meget fin kvalitet, 9 mønstre. 76-78 cm bredde.
Pr. m.**4,35**

- og så får De endda dividende
i BRUGSEN

CIGARETTER

Ingen anden forbrugsvarer bruger vi så mange penge til

NU HAR cigaretrygerne igen sat fuld damp på!

Der er i de første seks måneder af 1958 solgt ialt 2152 millioner cigaretter, og det er alle tiders Danmarksrekord. Selv i samme tidsrum sidste år – da der i tiden lige før afgiftsforhøjelsen i juni blev købt masser af cigaretter „på lager“ – var salget „kun“ på 2142 millioner stkr. Og tallene fra de allerseneste måneder tyder på, at stigningen nu går for sig i hurtigere og hurtigere takt.

Det synes tydeligt at fremgå heraf, at *lungekræftskravet* nu har lagt sig igen. For et par år siden betød hele kampagnen om dette spørgsmål, at forbruget blev indskrænket med cirka halvandet hundrede millioner cigaretter om året, men nu er det altså hastigt på vej opad igen.

Det er ikke nogen ringe købekraft, der her bliver lagt for dagen. Vi bruger årligt ialt ca. 750 mill. kr. – trekvart milliard – til at købe cigaretter for, og det er der vist ingen anden forbrugsvarer, der når op på siden af. Hertil kommer endda forbruget af andre slags tobaksvarer (cigarer, cerutter, røgtobak, skrå og snus), som vel koster os andre 600 mill. kr. om året. Det er alt ialt cirka 300 kroner pr. indbygger, der årligt går op i røg, og rygerne skyder i kraft heraf ikke mindre end trekvart milliard kroner årligt ind i statskassen i form af forskellige tobaksafgifter.

Vi ryger – og tobaksbeskattes – i Danmark for meget nær ved lige så mange penge, som vort nabo-folk, svenskerne, gør; der er blot den forskel, at i Sverige er udgifterne hertil fordelt på mere end halvanden gang så mange indbyggere.

Det begyndte med spaniolerne –

Alt efter temperament og private rygevaner kan man betegne det som en last eller en hyggelig skik at ryge. Givet er det imidlertid, at cigaretrygningen – ligesom de tidligere kendte former for tobaksnydelse – vakte vild forargelse og modstand, da den først holdt sit indtog her i landet. Den var én af de talrige viderværdigheder, som fulgte med Danmarks kortvarige deltagelse i Napoleonskrigene på den tabende side. Cigaretterne blev bragt til Danmark

af Napoleons spanske tropper, som blev forlagt her til landet i 1808, altså for netop halvandet hundrede år siden, men først i tiden omkring århundredskiftet bredte cigaretrygningen sig som en steppebrand, og allerede efter den første verdenskrig var cigaretten det mest udbredte daglige nydelsesmiddel. I dag skal oplaget altså tælles i milliarder!

Men hvem er det da, der ryger alle de cigaretter? Hvor finder man fortrinsvis storrygerne? I England har man fornylig gennemført en undersøgelse, som viser, at af 100 mænd er de 75 cigaretrygere – af 100 kvinder er det kun 41. Allerede i 16–19 års alderen er godt halvdelen af samtlige engelske mænd begyndt at ryge cigaretter regelmæssigt, mens det samme kun gælder for en trediedel af de unge kvinder. Men damerne kommer med! Undersøgelsen har vist, at kvinderne alene nu ryger tre gange så mange cigaretter som før den anden verdenskrig.

Den mandlige engelske gennemsnit-ryger stikker ild til 124 cigaretter om ugen. Og hvor meget hver især ryger, er selvfølgelig dels en smagssag, men dels er det også afhængigt af indkomst og af, hvor meget tid man har til at ryge i. Bygningsarbejderne står således øverst på listen over britiske storrygere, idet de ryger halvanden gang så meget som f. eks. arbejderne i beklædningsindustrien. Også transportarbejdere, minearbejdere og direktører ryger flere cigaretter end gennemsnittet, mens landarbejdere, teknikere, kontorfolk samt læger hører til dem, der i England ryger forholdsvis lidt.

Dobbelt så meget til tobak som til fodtøj

Herhjemme har man ikke nogen lige så god „kortlægning“ af storrygerne. Problemet er måske heller ikke helt så påtrængende, for englænderne ryger i gennemsnit mere end dobbelt så meget som vi herhjemme. Men lidt véd vi da.

Den store forbrugsundersøgelse fra 1955 fortæller en del om, hvad lønmodtagere dengang brugte til tobaksvarer. I gennemsnit gav de 616 kr. ud hertil (det er forresten mere end dobbelt så

meget, som de samme familier brugte til f. eks. fodtøj), og af dette beløb faldt de 358 kr. på cigaretterne. Det svarede til cirka 730 stk. pr. familiemedlem i 1955, og dette tal tyder på, at lønmodtagerne ikke hører til de ivrigste cigaretrygere her i landet – som gennemsnit altså, for der er store forskelle inden for lønmodtagernes rækker. Hovedstadens faglærte arbejdere var således absolut de flotteste, hvad tobaksforbruget angår: De brugte 862 kr. hertil på et år, hvoraf 554 kr. til cigaretter. Ufaglærte arbejdere, højere funktionærer og tjenestemænd, lavere funktionærer og tjenestemænd og landarbejdere følger derefter, i den her nævnte rækkefølge. Som man kunne vente, er forbruget gennemgående større i byerne end på landet.

Det menes, at kun et lille mindretal af den voksne befolkning – cirka fire ud af hver 100 – overhovedet ikke ryger. Man har imid-

lertid ikke noget helt pålideligt billede heraf – og heller ikke af, hvilke aldersklasser der er særligt ivrige rygere.

Hvornår nydes den første „smøg“?

Ganske særlig har børns og de helt unge menneskers rygevaner givet anledning til bekymring.

Men hvornår begynder børn egentlig at ryge, og hvor meget betyder det i grunden? Britiske lægers undersøgelser viser, at mere end en trediedel (38 pct.) af alle skoledrenge er begyndt at ryge cigaretter, før de fylder 11 år. En tilsvarende dansk undersøgelse findes ikke.

Men måske kan det slå lidt koldt vand i blodet på de mest opskræmte, at problemet er næsten lige så gammelt som cigaretten selv. Omkring århundredskiftet viste en skolelæges undersøgelse, at næsten hver anden dansk skoledreng var cigaretryger med et

en feminin
ønskegave

Cortébert

damearmbåndsur model C-52428-D

i 20 micron doublé-kasse

med rustfri

stålbackapsel

og flad læderrem.

Et schweizisk kvalitetsur med

incablok stødsikring **kr. 148,-**

— og så får De
endda dividende
i BRUGSEN

kvalitet og slidstyrke

for meget
mere
end prisen

Slidmand

Arbejdsjakke 2985

Tilsvarende benklæder 2985

– et

kvalitetsprodukt fra

gennemsnitligt dagligt forbrug på 2-5 cigaretter, og skolelægen var ikke sen til at løfte pegepin- den: Børnene blev slappe, sløje, åndsfraværen- de, glemsomme og hurtigt trætte. I 1905 fandt man i Slagelse ud af, at drengene ved den dér- værende Borgerskole årligt lod ca. 2000 kr. gå op i cigarettrøg, svarende til næsten en tiendedel af, hvad skolens samlede driftsudgifter da beløb sig til.

Man har gennem tiderne mange gange og mange steder søgt at sætte en stopper for børns cigaretrykning. Herhjemme foreslog justitsmini- ster *Alberti* i folketinget (november 1906), at der ikke måtte sælges tobaksvarer til børn under 16 år.

Er det skadeligt at ryge?

Ingen forbudspolitik har endnu hjulpet – det véd også næsten alle forældre af egen erfaring. Men er det da også så farligt at ryge?

Man vil måske sige, hvad nytte det skal gøre at stille et sådant spørgsmål – for er tobaksryg- ning ikke noget uafvendeligt? I det britiske lægeblad „Lancet“ blev det fornylig påstået, at tobaksrygning er forbundet med vaner i menne- skets tidligste leveår: Mænd, der som små har været flaskebørn eller været tilbøjelig til at sutte på finger, synes mere grebet af tobakshungeren end andre. Ja, mere end det: Tilbøjeligheden til at være storryger synes at optræde familievis: den ligger måske i os som noget arveligt?

Nogen vil jo nok tage dette alvorligt og blive ved at ryge under henvisning til skæbnens og de arvelige anlægs urokkelighed; andre tager ryg- ningen for en ganske normal vane, som ikke behøver særlig undskyldning. Men for alle må der være en levende interesse forbundet med lægevidenskabens undersøgelser af sammenhæn- gen mellem tobak og lungekræft.

Endnu skal man vist ikke tage alt for håndfast herpå. Der er bevist en statistisk sammenhæng mellem cigaretrykning og lungekræft. Det er imidlertid ikke helt det samme som at bevise, at *cigaretrykningen fremkalder lungekræft* – selv om dette måske nok er sandsynligt, og i hvert fald er manges overbevisning. De lærde er endnu noget uenige herom, men der er fuld fart på forskningen i dette spørgsmål.

Filtrene – en reklamefidus

Men filtrene da – cigaretindustriens svar på de opskræmme lægeteorier om sammenhæn- gen mellem tobaksrygning og lungekræft?

Cigaretrykerne har modtaget filtrene som en udstrakt hånd. I USA er nu 40 pct. af de solgte cigaretter forsynet med filter, og industrien ven- ter at komme helt op på 75 pct. Men er filtrene reelt noget værd?

Også på det punkt er de lærde uenige. Man er enig om, at der kan laves effektive filtre, som holder næsten alle de stoffer i cigarettrøgen til- bage, der kan tænkes at fremkalde lungekræft. Sådanne filtre blev faktisk lanceret af de store amerikanske cigaretfabrikker i 1955. Men natu- rligvis blev cigarettrøgens smag anderledes, når tjærestoffer og nikotin blev holdt tilbage i filtret, og forbrugerne reagerede negativt. Derefter gjorde industrien et af to: Enten gjorde man filtret uvirksomt, eller også kom man en kraf- tigere tobak i cigaretblandingen. Resultatet for rygerens lunger blev det samme. Et amerikansk kongresudvalg, som undersøgte sagen, erklæ- rede i foråret i sin rapport lige ud, at disse filtre kun havde hjulpet på én eneste ting: *Nemlig salget af cigaretter!*

Og det var jo ikke det, der var meningen. I hvert fald næppe de ængstelige rygeres me- ning ...

SMUK MAD · NEM MAD

KAREN
KOK'S
MAD

GRØNSAGER I KRYSTALGELÉ

1 pakke frosne ærter	ca. 1/4 blomkålshovede
2-3 gulerødder	eller:
eller:	1/4 dåse asparges
1/2 kg henk. grønærter	1 pose aspic gelé
1/4 kg henk. gulerødder	1 liter vand

Grønsagerne koges knapt møre og afkøles.
Gelépulver udrøres i koldt vand. Bringes i kog.
1 deciliter gelé hældes i en randform
og stilles koldt til den stivner.
Formen pyntes nu med udskårne grønsager.
Lidt gelé hældes over. Når den igen er stiv,
lægges resten af grønsagerne ned.
Resten af geleen hældes ved. Randen stilles koldt.
Geleen løsnes med en spids kniv
før den vendes ud på fadet.

HURTIG TOMATMAYONNAISE

1 lille æg	ca. 1/2 dl fin, kon-
1 knivspids salt	centeret tomatpuré
2 1/2-3 deciliter olie	1 knivspids karry

Ægget piskes let med saltet, helst hjulpisker.
Olien piskes i – i en jævn stråle.
Mayonnaisen smages til med tomatpuré og
en anelse karry. Denne mayonnaise er rørt
sammen på to minutter. Den er lettere end
„æggeblommemayonnaisen“ og egner sig
derfor godt som sovs til forskellige kolde retter.

Florentinsk Fiskeret

En pakke frosne fiskefileter
en pakke frosne ærter
med gulerødder eller:
et halvt kilo henkogte do.

SOVS

- 50 gram margarine
- 50 gram mel
- 3 deciliter mælk
- 1 deciliter grønsagsvand
- reven ost, salt

Den tid er længst forbi, da ordet Maggi var ensbetydende med suppeterning. Nu har Maggi mange andre produkter og blandt disse alle tiders gode idé: Maggi-gelé eller – som de også kalder den – Aspic-gelé. Hvor tit har man ikke opgivet at lave et eller andet i gelé, fordi man ikke ville have besværet med at fremskaffe suppen, klare den, stive den. Maggi-gelé leverer os for ca. 1,50 kr. en hel liter krystallklar gelé, der virkelig smager af noget (det gør gelé nemlig sjældent, selv ikke den hjemmelavede). Gelépulveret røres ud i koldt vand, det hele koges og ... hokus-pokus ... når det er koldt, har man alle tiders gelé.

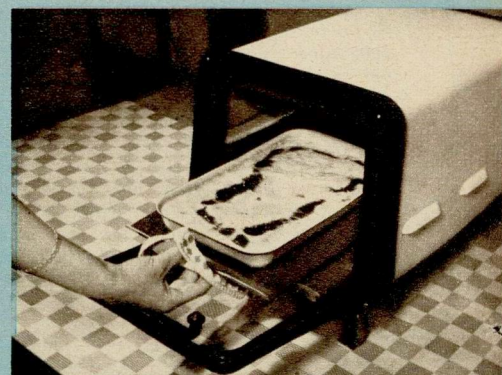
Vi går ind i konfirmationsmåneden, og er en fin gelérand ikke ideel til konfirmationsmiddagen? Opskriften her kan varieres med f. eks. skiver af kogt oksetunge, grønærter og asparges i gelé eller kogte brisler (må tit bestilles hos slagteren) kun med små tomatbåde i randens bund, eller forskellige slags fisk med grønærter. Alt i gelé kan Maggi-aspic'en bruges til undtagen frugt- og vingelée.

Fiskeblokken skæres i ca. 1 1/2 cm tykke skiver.

Grønsagerne koges ca. 5 minutter. Lægges i et smurt ildfast fad. Fisken lægges over. Sovsen bages af, smages godt til med revet ost og hældes over.

Retten gratineres ca. en halv time ved god varme (200 grader).

forbruger-

REDIGERET AF BODIL M. BEGTRUP

myt

Smukke Sko

TIL SVAGE FØDDER

Hvor mange kvinder over 30 år kan fremvise en blot nogenlunde perfekt fod – en fod uden antydning af en lille knyst på stortåens led, en fod uden tryk på den lille tå eller uden tendens til lidt platfod eller nedsunket fodrodsben? Alt for få.

Vi går næsten alle på ungdommens forsyndelser mod foden. Vi gik så let de første år, men med årene blev det tit værre, for vi tog ikke hensyn, mens tid endnu var. Trætheden og omheden forplantede sig fra fødderne videre til benene og videre endnu, helt op til det gode humør, som også blev træt.

Så begynder man at ville gøre noget for at hjælpe på tingenes tilstand. I de alvorligste tilfælde må ortopæderne træde til med individuelle indlæg og håndsyet fodtøj. De „almindelige, dårlige fødder“ roder vi selv med og prøver sko med indlæg, der naturligvis ikke kan passe alle fod-

typer, og selv om de passer, er de sjældent så stærke, at de holder skoens levetid ud. Eller vi køber brede, bekvemme hvile- eller sundhedssko, der ikke er kønne at se på. Eller stikker i hjemmeskoene – og de gør kun ondt værre.

Næsten 15.000 fodaftryk

Kan det lade sig gøre at fabriksfremstille en sko, der varigt kan støtte de mange forskellige fødder, lindre skoens tryk på fødderne og samtidig tilfredsstille kvindernes naturlige ønske om at have pænt og fikst fodtøj?

Skomagermester Jørgensen, Ulkebøl, mener ud fra sine erfaringer og eksperimenter, at det kan lade sig gøre. På grundlag af mellem 10.000 og 15.000 fodaftryk og i samråd med førende ortopædiske læger har han bygget en mønsterbeskyttet læst til fa-

briksfremstillede sko. FDB tror på den og fremstiller nu sko over denne læst.

Ingen sko kan gøre godt igen, hvad der er ødelagt. Men de sko, skomagermester Jørgensen har lavet, ser i alle tilfælde nydelige ud. Og de kvinder, der har båret dem i forsøgsåret, har ikke lovord nok. Nu har FDB sat en storproduktion igang af skoene: Signora. Navnet er godt – ikke? Ordet er italiensk og betyder frue.

Med handskeskinsfoer

I Signora-skoens sål er der indbygget støttepunkter både for svang og fodrodsben. De støtter foden og hindrer, at den „flader ud“. Derved lindres også trykket på stortåens led og på lilletåens sider. Skoen er rummelig fortil, mens hælen er ret smal, så den slutter godt til foden og hjælper at holde den på plads i skoen. Den smalle hæl får også skoen til at virke let og smuk i linjerne.

Signora er en meget let sko. Foret er blødt, smidigt handskeskind, klæbet til overlæderet, så det ikke foldes. Skoen fremstilles i to vidder. Vidde F er smallest og beregnet for fødder med mindre udtalte skader. Vidde H er lidt bredere og skulle kunne passe selv temmelig dårlige fødder. Skoen har en halvhøj, velformet officerhæl, der også støtter godt.

Signora findes i fire forskellige dessiner og i forskellige farver i boxcalf og ruskind, beregnet både til hverdag og til pænt brug. I boxcalf koster Signora 64,50, i ruskind 68,50. Det må siges at være billigt, når man tager kvaliteten og det store arbejde i betragtning. Signora kan købes i alle Fox-butikkerne, i Anva i København og i Stilman-magasinerne i Ålborg, Randers, Kolding og Odense.

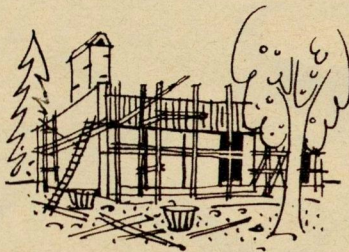
HUSET

Huset er næsten færdigt. Det ligger på familiens sommergrund gennem 20 år – kendt grund. Børnene er efterhånden fløjet af reden, kun den syttenårige Tine er tilbage, og hun vil gerne bo på landet med sine „gamlinger“. Rigtigt på landet er 20 km fra den store by jo knap nok, men hele familien har benholdsvist job og skolegang på brostenene, så det er kun halvt, de slipper byen.

Naturligvis skal huset først og fremmest være rart at bo i, det skal også være indrettet, så familien både kan passe job, skolegang, bus og have uden hjælp. Huset skal være smukt – også set med arkitekternes øjne (hvilket er noget helt andet end bygherrens). Det skal med sine beskedne kvadratmeter virke rummeligt, det skal være et kvalitetshus, og det skal være billigt. Sådan er alle bygherrens drøm, og hvorfor skulle

vores være anderledes? Den går aldrig i opfyldelse, men man af-finder sig, bare det er ens eget hus.

Alle ordentlige huse har deres arkitekt. Det har vores også. Men en rigtig arkitekt kan ikke mere klare huset alene, han må have en ingeniør ved sin side. Vores ingeniør forbindrede, at vi fik $\frac{1}{3}$ kælder under huset. Det havde ellers været et af familiens ufravigelige krav. Men ingeniøren havde på fornemmelsen, at grundvandet lå for højt, og så skulle der drænes og meget andet dyrt. For at understøtte fornemmelserne blev der i foråret gravet et stort hul i vores gode, gamle grund, der aldrig havde vist tendenser til for højt grundvand. Og sikken et held vi gjorde det. En meter nede i hullet begyndte vandet – godt med den ingeniør. Kælderen blev strøget og garagen forøget. Da grunden blev gravet ud til det kælderløse hus, var vort „prøvebul“ tørt, det var bare overladevand, der havde vist sig. Foråret var som bekendt noget regnsfuldt, men at vandet i hullet kunne være regnvand, var der da ingen, der turde foreslå en ingeniør. (Forts.)

LET OG SIKKER STRYGNING

JEG stryger skjorter tre minutter hurtigere, efter at jeg har fået et termostat-strygejern, og jeg har seks skjorter at stryge om ugen. Jeg var vældig sur, da Holger gav mig et Flamingo-strygejern til min fødselsdag. Der var ikke noget i vejen med mit gamle jern, og der var så meget andet, jeg hellere ville have. Troede jeg altså.

Nu vil jeg ikke undvære Flamingo-jernet for guld. Strygningen går meget hurtigere, og hvad der er endnu bedre: jeg er ikke så dødtæt, når jeg er færdig, som ellers. Jernet er ganske let, og der skal kun et let tryk til for at få tøjet glat, fordi temperaturen hele tiden er den rigtige.

Jeg kan ikke lide at kassere et helt og godt redskab, men når fordelene er så store, synes jeg, man har lov til det.

Sådan sagde Kirsten. Hendes praktiske erfaringer falder ganske sammen med konsulenternes i FDBs prøvekøkken og med en undersøgelse over termostat-strygejern, som Husholdningsrådet offentliggjorde i Faglige meddelelser nr. 10-11 i 1957. Her står der i oversigtstabellen om Flamingo-jernet:

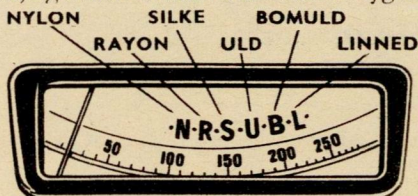
Alm. oplysninger	220 volt vekselstrøm 1000 watt letmetalsål vægt ca. 1 kg pris ca. 68 kr.
Håndtag	bakelit god form, god hældning
Reguleringsknap	knappen ikke varm på den takkede kant
Ledning	bomuldsspundet, let længde 245 cm

ER 1000 WATT STØRRE STRØMFORBRUG

Fra tidligere undersøgelser (Faglige Meddelelser 1953) og ud fra praktisk erfaring ved man, at strygningen går hurtigere des større varmelegeme (effekt i watt), strygejernet har. Et eksempel: En strygning, der tog 2 timer og 23 minutter med almindeligt el-jern, kunne klares 35 minutter hurtigere med et 1000 watt termostatjern. Disse jern bruger mellem 650 og 1100 watt.

Bruger termostatjernet så ikke mere strøm? Nej, siger Husholdningsrådet. Til

en bestemt mængde tøj kræves en bestemt mængde varme, d. v. s. strømforbrug. Ved en almindelig strygning vil termostat-strygejernet med den store effekt derfor blot være afbrudt længere under strygningen, og dertil kommer den kortere strygetid.

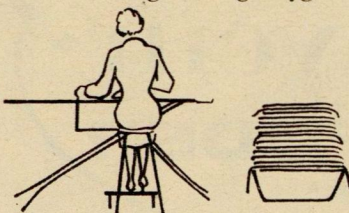

Når FDB har valgt at forhandle Flamingo-jernet, er det ikke, fordi det er et af de billigste termostatjern, man kan få, men fordi det har alle fordele. Det har både en reguleringsknap og et termometer. På reguleringsknappen står de forskellige stoftyper, hver af dem angivet ved et område mellem to punkter. Den bedste strygetemperatur afhænger nemlig ikke alene af stoffets art, men også af strygetempoet og hvor vådt, tøjet er. Reguleringsknappen indstilles mellem de to punkter, og termometeret angiver jernets temperatur.

Strygesålens kant skråner så stærkt, at der ikke behøves knaprille, og strygesålen afsluttes med en „støttehæl“, som bruges, hvergang man stiller strygejernet fra sig. Man undgår at svide sit strygestykke, og jernet ridses ikke underne. Støttehælen er konstrueret således, at der ikke sker ulykker, selv om man glemmer at afbryde for strømmen, når man stiller jernet fra sig.

SID NED OG STRYG

Når vi nu er ved strygningen, må jeg minde om, at man kan akkurat lige så godt sidde ned til cirka to tredjedele af en husholdningsstrygning. Hvad det betyder for fødder og ben, er der ingen grund til at komme nærmere ind på. Men man skal sidde rigtig i forhold til strygebrættet. Den rigtige arbejdsstilling er at sidde med hele foden støttet mod gulvet og strygebrættet

kun cirka ti centimeter over knæene. Kan strygebrættet ikke sænkes så langt ned, må man stable sig selv så højt op, at afstanden mellem bræt og knæ bliver ca. 10 cm, og fødderne må så anbringes på en skammel.

Man synes, det er sådan en fjollet idé at sidde ned og stryge. Men er det ikke endnu mere fjollet at arbejde sig træt, når det kan undgås?

FDBs HUSMODERDAGE har været en sådan succes, at man i år afholder dobbelt så mange som i fjor.

Der er tre emner på programmet:

- Anvendelse af konserver (til de kredse, som ikke tidligere har set denne demonstration).

- Køkkenindretning og køkkenredskaber. - Demonstration og foredrag om anvendelsen af elementkøkkenet i gamle og nye køkkener, og den mest hensigtsmæssige brug af køkkenelementerne.

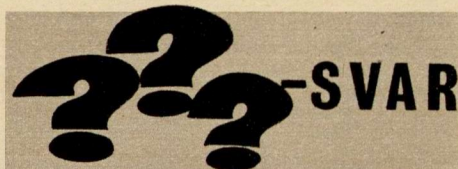
- Anvendelse af dybfrosne varer.

Hvert program omfatter et indledningsforedrag, demonstration og filmforevisning. Der afsluttes med kaffebord og lodtrækning om retterne fra demonstrationen.

*

RENGØRINGSTIPS. Teaktræsmøbler og -døre skal nu og da have en omgang linolie. Det er en ulempe, at den er temmelig længe om at tørre ind. Derfor har farve- og lakfabrikkerne nu fremstillet en hurtig-tørrende teaktræsolie, som er udmærket.

Men man kan meget nemt selv brygge teaktræsoliolen sammen. Den består blot af en tredjedel linolie og to tredjedele terpenfin. Det vil være rigtigst fortsat at give teaktræsvinduer ren linolie.

Blenda er et godt vaskemiddel, skriver fru E. Jensen, Bergthoragade 44, København S, men jeg synes, der på pakningen skulle stå lidt om mål for mindre portioner. Når man vasker klatvask i køkkenet, bruger man jo ikke 200 spande vand og en hel Blenda.

BRAVO FRU JENSEN. Hvor er jeg enig med fru Jensen. Og som det allerbedste: det er Viby-fabrikkerne også. De vil følge fru Jensens forslag. Ved næste oplag kartoner ændres brugsanvisningen. Der vil blive angivet, hvor meget Blenda der skal anvendes til fem liter vand og til en vaskemaskine, der rummer 60-80 liter.

Vi er dog nok et par stykker, der har regnet ud, at til cirka fem liter vand bruges tre strøgne spiseskefulde (Mette-mål) Blenda - og det dobbelte til en spand vand.

Det var svært at fordele månedens præmie, for der var så mange gode forslag, men vi synes, fru Jensen skal have den.

Fru Skoumøller, Æbeltoft, vil gerne have ståkant også på 1 kg Blenda-pakkerne. Det vil mange andre sikkert også have, men salget af 1 kilo pakkerne er ikke stort nok til at bære anskaffelsen af en ny pakkemaskine (koster et par hundrede tusinde kroner). 1 kilo pakkerne med ståkant kommer først, når endnu flere går over til at bruge Blenda, Blega og Nu-Hvid i store pakninger. De er jo også de mest økonomiske.

EN JYSK FAKIR

AF STEEN CHRISTENSEN

JENS HANSEN, urmager og tusindkunstner i Bælum, havde besøg af to gamle venner, begge gårdmænd fra Visborg, og de tre mænd sad og hyggede sig i Jens' lille stue med en kaffepunch under næsen og en gemtlig passiar. Da det var ved den tid, hvor de to gårdmænd skulle bryde op for at drage ad hjemmet til, advarede Jens Hansen dem kraftigt mod at tage af sted foreløbig. Et grueligt tordenvejr var i anmarch, påstod han. Gårdmændene undrede sig lidt, vejret havde været fint hele dagen, solskin og let sommerbrise under en høj og klar himmel... Men når Jens spæde torden, så var der nok noget om det – han var en mand, der vidste og kunne fornemme mere end de fleste. Sandt at sige regnedes han for at kunne „mere end sit fadervor“. Og det kunne vel aldrig skade at tage endnu en

bette kaffepunch? For resten var det højlys dag...

Pludselig lød der et voldsomt torden-skrald, i samme nu var himlen formørket, og i næste øjeblik begyndte regnen at strømme ned. Huha, sagde de to gårdmænd og skuttede sig. Det er da godt, at vi ikke sidder i vognen ude på landevejen.

Tordenvejret varede en god stund – adskillige kaffepunchers tid – men så stilnede det, ganske brat holdt regnen op, og den sene eftermiddagssol skinnede ind i stuen. De to gårdmænd undrede sig lidt over, at der ikke lød det mindste tordenbulder i det fjerne, men de undrede sig endnu mere, da de kom udenfor – der var nemlig ikke en dråbe vand at se på jorden. Rigtig soltør var den – som før regnen!

De skelede til Jens Hansen, som syntes

at have et lumsk smil under skægget, men iøvrigt var ganske tavs.

På vejen hjemad snakkede de to gårdmænd meget om det tordenvejr... og den tordenbyge, som ikke havde efterladt sig det mindste spor. Havde de mon drukket for mange kaffepuncher – eller havde Jens „hvervet dem for syn“, som det hed? Der gik jo så mange historier om hans hekseagtige evner. Han var ellers en skikkelig og hæderlig mand.

JENS HANSEN levede omkring midten af forrige århundrede og er vistnok død i begyndelsen af 1870-erne. Der er næppe nogen nulevende, der kan huske ham; men for en del år siden fortalte en gammel dame mig, at hun mente at have set ham, da hun var lille pige. Jens Hansen skal have været en lille trivelig person med meget skæg, lådne hænder og et underfundigt blink i sine små griseøjne, der sad under svære, buskede bryn. Han havde en lille butik, der også rummede hans værksted, og i vinduet stod en broget porcelænsfigur, en smilende kineser, der bestandig nikkede med hovedet. Den kineser var folk ikke helt dristigt overfor. Der var noget sært ved ham – ligesom ved Jens Hansen selv.

Den gamle dame fortalte også et par historier om ham:

Engang lå der på bypladsen i Bælum en stor, tyk egekævie, som vist skulle saves ud til tømmen. Nogle af bymændene stod og betragtede den og gjorde visse bemærkninger om den, mens de pattede på deres lange

Hvor fornuften råder bruges

Pfizer

Terramycin*

TILSKUDSFODER

*) indregistreret af Chas. Pfizer & Co.

FÅS I BRUGSEN

Pfizer A/s - Martinsvej 7 - Kbh. V. Luna 5001

Jens spæde torden

merskumspiber. Da kommer Jens Hansen sindigt gående, stiller sig op mellem de andre og står en stund i dybe tanker. Så kradser han sig i skægget og siger:

„Jah – a ville såmænd godt påtage mig at kravle gennem den egekævlé, på *langs*. Gå ind i den ene ende og komme ud af den anden – i god behold.“

De andre hummede sig lidt – de holdt ikke rigtigt af det, han sagde. Nå – de syntes alligevel, at han skulle prøve.

Lidt efter så de Jens forsvinde ind i egekævlén, først hans hoved, det tog lidt tid, så kroppen, tilsidst fødderne, han sparkede træskoene af sig, inden han helt forsvandt ind i kævlén.

Men så kom en af byens voksne unge piger til – og hun opslug en høj og hånlige latter: „Nej, se til Jens – hvad kravler han ovenpå den egekævlé for? Hvad skal det være for en kunst?“

Se – hun må jo ikke have været indenfor hans tryllekreds, mente folk bagefter. Men bymændene så, alle som een, Jens Hansen komme farende ud af egekævlén, med hovedet forrest – ja, som skudt ud af en kanon! Og han gik lige hen mod pigen og så hende stift ind i øjnene. Hun retirerede skrigende, idet hun trak sine skørter op, så højt de kunne komme. Nu var hun sandelig kommen indenfor hans tryllekreds – og fik altså sin straf.

Jens Hansen kunne også „vise igen“, sagde man. En gang havde en tyvekægt hjemstøgt Bælum, han havde også aflagt et lille besøg i Jens Hansens butik og der til-egnet sig et par lommeure. Jens anmeldte det ikke. Herredsfuldmægtigen, Coopmann, kom imidlertid ind til ham og spurgte, om der ikke var stjålet noget her. „Jo,“ svarede Jens, „men tyven stiller her i morgen kl. to med kosterne, a behøver ingen politi. Tyven befinder sig for resten nede ved Randers nu, men han er lige ved at vende om.“

Og næste eftermiddag stod tyven, ry-stende og grædende, i Jens Hansens butik og bad så mindeligt om forladelse. Han var næsten nået til Randers, tilfods naturligvis, da en stemme befalede ham at vende til-

bage til Bælum. Og han havde været nødt til at galopere nordpå . . .

JENS HANSENS evne til at „hverve for syn“ skal have vist sig allerede i hans ungdom. Han lå som dragon i Randers, og sagnet vil vide, at han foldede sig ordentligt ud overfor sine overordnede. Han var oppasser hos en ritmester, og engang han skulle trække støvlerne af sin strenge herre, var han lidt langsom i vendingen, og fik en overhaling. Men bedst som ritmesteren skældte ud, så han Jens stå med hans ene ben i hænderne, det var gået af i knæleddet. Ritmesteren blev tavs. Så satte Jens nådigt benet på ham igen.

Nogen tid efter fik Jens ved en parade en omgang af sin løjtnant. Jens' seletøj var ikke godt nok pudset. Men hvad skete der? Hele eskadronen så løjtnantens hest tage forandring, blive til et gammelt forrasket udgangssøg med halmhale og skimlet og irret seletøj . . .

Det varede ikke længe inden man blev ked af Jens' hundekunster. Man kunne ikke godt straffe ham for dem – hvilken paragraf skulle man have henholdt sig til? Men man kunne kassere ham. Og Jens Hansen blev kasseret som ubrugelig til al krigstjeneste.

Samtidig fik han ordre til at forlade byen – og det skulle være omgående. Jens var ikke villig til at drage af, men nu fik han påbud om at rejse den og den dag kl. 3 eftermiddag. Det var før jernbanen var kommen til Randers, Jens måtte lande-vejs, og der blev stillet vagtposter ved alle byens udfaldsveje for at påse, at han fulgte ordren.

Og på slaget tre, så *alle* de udstillede vagtposter Jens komme ridende på et halmknippe. Samtidig blev han observeret inde i byen på en lille beværtning, hvor han i al stilhed sad og nød sin yndlingsdrik, en kaffepunch.

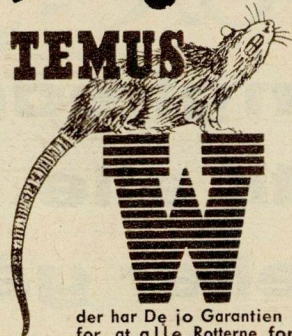
HVOR megen sandhed er der nu i disse meget festlige små historier om Jens Hansen fra Bælum? Ingen nulevende kan bevidne dem. Men det vil på den anden side være svært at forvise dem til eventyrenes og ammestuehistoriernes verden. Der er jo noget, der hedder hypnose og suggestion, og de fleste har set, hvad en dreven hypnotisør i cirkus eller variete kan få ud af folk, som er villige til at give sig ind under hans vilje. Og fra rejser i Orienten ved mange pålidelige og intelligente skribenter at fortælle om højst overraskende fakir-kunster, hvis udøvere synes at have opøvet medfødte evner for hypnotisk påvirkning af andre i en overordentlig grad. Det må være tænkeligt, at der selv på det forblæste jyske bondeland kan have levet folk, som fra natu-rens hånd har været særligt fint udstyret med de samme særlige psykiske evner, som udmærker de indiske fakirer.

For resten fortælles enkelte af Jens Hansen-historierne også fra andre egne af Jylland – de har åbenbart en tilbøjelighed til at blive vandrehistorier. Men det skal nu ikke tage glansen af dem . . .

Steen Christensen.

Brug dog

TEMUS

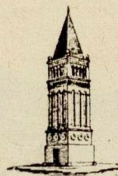
der har De jo Garantien
for, at alle Rotterne forsvinder

Temus W Rottegift

Godkendt af Indenrigsministeriet som Rotte-
udryddelsesmiddel.

Temus W Musegift

er af Statens Skadedyrslaboratorium anerkend-
t til Bekæmpelse af Mus.

Lysbro

ROE GREBE

BEDST KENDT

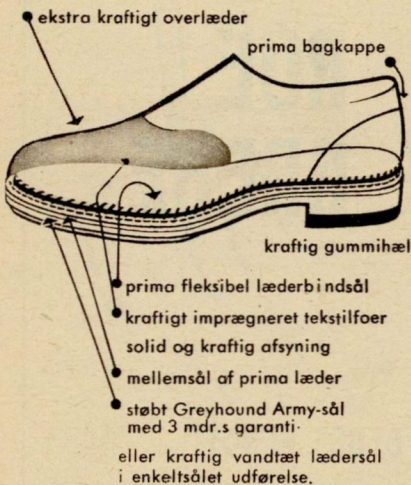
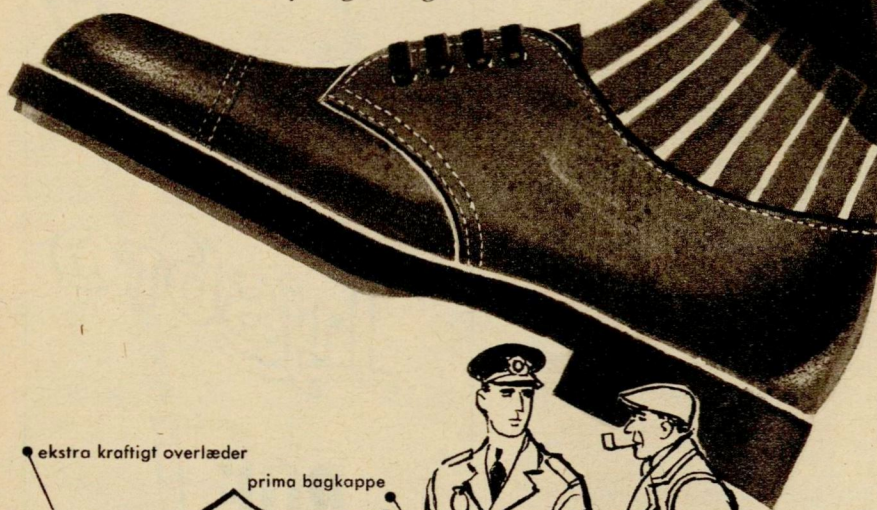
KENDT SOM DE BEDSTE

LYSBRO FABRIKER · SILKEBORG

FOX - Slidmand

-en glædelig nyhed til alle, der står, eller går meget!

Fox-Slidmand er en ny herresko fra FDB med slidstyrke i hver eneste fiber: vi har anvendt kraftigt box-overlæder, ekstra modstandsdygtigt foer og stærke Army-såler eller lædersåler. Fox-Slidmand er en randsyet og smidig sko.

Fox-Slidmand – en rigtig kvalitetsko med slidstyrke for meget mere end prisen 58,50

fås i FOX-Magasinerne, Stilman og ANVA

BILLEDKUNST

Bibelmaleri af Larsen Stevns – hans værker er blandt Louisianas betydeligste.

Elektrisk pære blandt tranlamper.

Danmarks nyeste kunstmuseum: Kendt kunst, men præsenteret på en ny måde.

Louisiana klinger af gode grunde amerikansk. Det er jo en af staterne i det dybe syden. Mere bag på os kommer det, at Louisiana nu også er intimt forbundet med moderne dansk kunst og oven i købet med Humlebæk.

Denne navneforbindelse skabtes af grosserer Knud W. Jensen (ligeligt kendt som flittig og taktsom kunstsamler og som hovedaktionær i Gyldendal), da han i august indviede det privatbyggede, men offentligt tilgængelige Louisiana-museum.

Omgivelserne er Øresundskysten, lige syd for Humlebæk havn, og det højtliggende terræn, hvor man i 1807 byggede bastioner mod engelske landgangstropper. Bølgeskulptet, de vældige, grønne plæner og høje, gamle træer skal lette sindet for de mest presserende hverdagslige bryderier og gøre mødet med museums-husets indhold mere umiddelbart, ønsker bygherren. Og naturen gør sig unægtelig umage.

For skaberne af rammen om Louisiana-samlingen, arkitekterne Jørgen Bo og Vilhelm Wohlert, må opgaven have været en lækkerbidsk. I ultramoderne byggestil og med den kedsommelige rigmandsvilla som bare en slags uundgåelig indgang og førstestafdeling har de af glas og ellers traditionelle hjemlige byggematerialer som fyrretræ og hvidkalkede mursten skabt en både enkel og deko-

rativ bygningskæde i rytmisk forskydning over terrænet – i princippet lidt i retning af det moderne skolebyggeri, der giver afkald på etagerne og højdevirkning og i stedet breder sig ud. Lyset er der leget og eksperimenteret med, så de fleste danske museer nu forholder sig til Louisiana som tranlampen til den elektriske pære. Lad os heller ikke glemme, at Humlebæk-museet byder på koncertrum, børneparkering – og cafeteria...

Indholdet – billederne, skulpturen, kunsthåndværket – er ikke det sensationelle. Man kan ikke sige, at noget hidtil upåagtet er trukket frem. Det egentlig nye er den uhøjtidelige og intime måde, tingene præsenteres på (museer plejer at være frygtelig alvorsfulde), sammen-smeltningen mellem kunstværker og bygningsskal og en magtfuld påvisning af, at tværs over iser og skoler og sekter kan al god kunst forlignes udmærket under samme tag. Det er ikke noget nyt nationalgalleri i lilleputformat, der nu ligger på kanten af Øresund – men et fortræffeligt supplement til det allerede eksisterende.

Det begynder med fynboerne, der i sin tid blev beskyldt for at vade ind i dansk kunst med træsko på og med ram gødningslugt hængende efter sig – Poul S. Christiansens dejlige blonde landskabsmaleri og Johannes Larsens fugle og krapsoer omkring det fynske land. Med rødderne i samme tidsafsnit, men på een gang forankret i Joachim Skovgaards grundtvigianske bibelmaleri og langt inde i senere farve-

eksperimentere kommer så Niels Larsen Stevns, de sidste 50 års måske betydeligste maler – hans jordbundne bibelske scener, hans Gudhjem-billeder og hans farve-gnistrende H. C. Andersen-akvareller, og det hele i sjældent fornemt samspil med især Astrid Noacks så ranke og rene figur af Skagensmalerinden Anna Ancher. Arbejderne af disse to, der i mangt og meget var af samme sind, er vel Louisiana-samlings største oplevelse.

Videre til Grønningengenerationens folk, det moderne gennembruds mænd, der sprang ud på scenen, mens første verdenskrig rasede, pukkede på billedkunstens egne love og forsvarede, at man på lærredet gjorde folk grønne i ansigtet. Der er et fint portræt, malet af bannerføreren Harald Giersing og hans festlige, råt registrerede artistensemble. Der er udtryk for Adam Fischers vitale billedhuggerbegavelse – og der er ikke mindst det kuld, som fulgte lige efter, mændene fra århundredets andet årti: Jens Søndergaard f. eks. med de vældige synere af frådende Vesterhav og bølgende bakker i Thy, Niels Lergaards bornholmerbilleder, hvor havet står som en mur, hostakken som et poetisk monument, og hav og himmel mødes som på kanten af en lineal.

Jætten i disse de ældres selskab er Vilhelm Lundstrøm med et frodigt, ironisk selvportræt fra hans såkaldte „krøllede“ periode og slag-

Anna Ancher – skulptur af Astrid Noack.

kraftige eksempler på de store figurbilleder, der viser ham som en monumental-maler af sjældent karat. Det skortede bare slemt på ledige vægge, mens han levede.

En rubricering af alle de mange kunstners værker er imidlertid lige så håbløs som den er malplaceret. Ja, den er direkte mod museets idé. Nuancerne er så mange og så iøjnefaldende. Her bare nogle af de vigtigste: Knud Aggers blide portrætkunst og sommerlige haver, Henry Heerups barokke leg med både farver, sten og gud ved, hvilke andre materialer – og mellem dem og igen tilbage i tiden enere som mystikeren Oluf Høst, der har Bornholm fælles med Lergaard, Aksel Jørgensen med den socialt indignerende ungdom og endelig de store kolorister, Immanuel Ibsen og den svenskfødte Karl Isaksson – begge fremragende repræsenteret.

Det foreløbige punktum sætter de abstrakte – helt frem til den så uhyre energiske svejsende og smedende Robert Jacobsen. J. F.

BØGER

70 minutter, der rystede verden – i latter.

Grock, en klovnns erindringer. (Schultz forlag) kr. 24,75.

Da den unge svejtsere Adrian Wettach i 1903 tog artistnavnet Grock (fordi hans partners tidligere makker hed Brock), havde han kun råd til nattelogis i rekvisitkasser under cirkusvognene. Da han i 1954 trak sig tilbage, var hans verdens (eller ialtfald Vesteuropas) højst gagerede klovn, millioner, „kongelig engelsk hofartist“, havde fået den spanske dronning til at grine, så hun nedkom for tidligt, og kunne tælle næsten alle mellemkrigsverdens berømt-heder blandt sine beundrere – inklusive masse-morderen Landru, Hitler og Goebbels. At Tyskland blev nazistisk, påvirkede ikke Grock syndeligt. *Folk i teatret lo på samme måde som før, og det var det vigtigste for mig,* siger han.

Grocks tricks og kunster varede tilsammen 70 minutter. Bag dem ligger et helt livs utrætteligt arbejde, skriver han. Man må tilføje: og en næsten genial inspiration.

En dag blev Grock på scenen så forbitret på en partner, at han rev låget af flyglet for at slå ham ned. Partneren reddede sig ud i kulissen, og for at publikum intet skulle mærke, fandt Grock på stedet ud af at stille flygellåget på skrå, lade sin hat glide ned ad det og derefter selv tage den samme tur for at samle hatten op. Lige så tilfældigt opstod alle de andre stu-ure numre.

Den folkelige forestilling om klovnens som manden med det blødende hjerte bag det lattervækkende ydre passer ikke på Grock. Han har været lykkelig, og går selv i privatlivet rundt og svarer *Hvorfor?* når folk siger: *De må endelig komme og se vore pragtfulde syrener.*

At forestille sig artistverdenen som een stor familie, præget af trofasthed og sammenhold er åbenbart lige så forkert. Grocks første partner døde i elendighed som gadefejer, mens Grock ofrede millioner på opførelsen af et 30 værelses palæ i gyseligste konditorstil ved Middelhavet. ♫

FILM

Ikke for meget.

Det varer hele 208 minutter at se *Krig og Fred* til ende. Og da Leo Tolstojs vældige roman indeholder stof til mindst ti helaftefilm, er det kun et meget stærkt sammentrængt referat af romanen, man får. Men et godt referat.

Filmen er bygget op omkring tre af romanens vigtigste personer: Natacha, den purunge pige, der forelsker sig i soldaten Andrej, derefter skuffer ham, for endelig at blive den, der opfrende plejer ham i hans sidste timer. Den tredje er Pierre, den søgende, sandhedstørstende sjæl, der ikke hører hjemme i det glitrende overklasseliv, men lader sig ydmyge som franskmændenes fange for endelig at finde lykken med den af modgangen modnede Natacha.

Audrey Hepburn spiller Natacha, Mel Ferrer spiller Andrej, og det er to smukke illustrationer til referatet. Henry Fonda har derimod læst romanen og viser med betydeligt talent den mærkelige Pierre – og får os til at forstå ham.

Alle øvrige personer i filmen er statister omkring

Lutret af sorg og modgang kan Natacha (Audrey Hepburn) og Pierre (Henry Fonda) gå ind i en fælles fremtid.

disse tre. Andrejs far, symbolet på det autoritære czar-Rusland, og Helena, Pierres løsagtige hustru og symbolet på den nydelsessyge overklasse, kommer f. eks. ikke til udtryk med den betydning, de to personer har i romanen.

Til gengæld ser man næsten lige så mange franske soldater, som Napoleon i sin tid førte ind i Rusland. Billederne af storarmeen i op-takten til det skæbnsvangre slag ved Borodino (som Napoleon både tabte og vandt), og af storarmeens hensmuldring på Ruslands snemarker, er levendegjort som i datidens vældige slagmalerier. ♫

Jorden rundt for en halv million om dagen.

Vore dages unge vil antagelig tro, at en del af de medvirkende i *Jorden rundt i 80 dage* er valgt, fordi de har gået i skole med den bedagede romans forfatter Jules Verne eller Phileas Fogg selv. Bedstemødre vil i denne helaftefilm gense ungdomsskede som Charles Boyer og Ronald Colman ind imellem endnu ældre berømt-heder som Marlene Dietrich, alle tiders biografpsykopat Peter Lorre og komikere som Buster Keaton fra tyverne og Joe E. Brown fra trediverne.

Hovedrollen som den ekscentriske og stokflegmatiske englænder Phileas Fogg (Jules Vernes karrikatur på en „typisk“ englænder) spilles af David Niven, men over alle de kendte navne stråler

Phileas Fogs tro tjener Passepartout spillet af mexicaneren Cantinflas – en herhjemme ganske ukendt skikkelse, men i sit hjemland så populær, at han regnes for verdens rigeste filmsskuespiller. Han er pengene værd.

Filmen er snarere en parodi på, end en genfortælling af bogen, men handlingen afvikler med betydelig elegance hele den række af masseoptrin og shownumre, der bliver anledning til, mens Niven og Cantinflas pr. skib, tog, luftballon og elefantryk bevæger sig fra tyrefægtninger i Spanien til enkebrænding i Indien og indianeroverfald på prærien.

Trods de sære befordringsmidler har den største risiko for Phileas Fogg og Passepartout dog formentlig været, at de skulle blive trampet ihjel af de 68.984 personer og 8000 bøfler, får, geder, stinkdyr, elefanter, strudse og andre dyr, instruktøren havde mobiliseret.

D. v. s. allerstørst har den fare vel været, at producenten, den senere omkomne Mike Todd, skulle gå fallit, inden filmen blev færdig. Den kom til at koste 6 millioner dollars (over 40 mill. kr.), hvoraf de sidste blev skaffet ved hjælp af dækningsløse checks dagen før premieren. Man forstår derfor Todds ærgrelse, da en anden film i gigant-genren „De ti bud“, kostede 10 millioner dollars – eller, som han sagde, 1 million dollars pr. bud... ♫

Niven (th.) og Cantinflas i en situation, som Jules Vernes Phileas Fogg aldrig oplevede.

Se, Dorthe - vi når det,
før far kommer hjem...

Det syntetiske NU-HVID klarer både iblødsætningen og vasken. - Hverken vaskevand eller skyllevand skal blødgøres, så det er ingen sag at få ugevasken overstået i en håndvending.

NU-HVID er iøvrigt lige fremragende til vask og rengøring - og koster kun

1.65 for 350 g

3.20 for 700 g

- gå i Brugsen

- så får De endda dividende